

İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi Istanbul University Journal of Women's Studies

Başvuru: 31.01.2022
Kabul: 07.03.2022

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Odak Grup Görüşmesi ile İçerik Analizi: “Ben Senin Bildiğin Erkeklerden Değilim” Film Örneği

A Content Analysis With the Focus Group Interview Within the Context of Gender: A Case Study for the Movie “I’m Not the Man You Know”

Esra AKKUŞ¹

Öz

Bu çalışmanın amacı, toplumsal cinsiyet ve rolleri konusunun ayrıntılı bir biçimde irdelenmesi ve bu bağlamda görüşmecilerin ifade ettikleri fikirleri değerlendirmek ve yorumlamaktır. Bu çalışmanın amacı doğrultusunda nitel çalışma uygun görülüp, odak grup görüşmesi yöntemi kullanılarak içerik analizi yapılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda “Ben Senin Bildiğin Erkeklerden Değilim” aldı toplumsal cinsiyet rollerinin ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin yansıtılmaya çalışıldığı film seçilmiştir. Altı üniversite öğrencisine, çalışmanın konusuna uygun olarak seçilen filmin izlettirilmesinin ardından önceden belirlenen on iki adet soru yöneltilmesi amacıyla tek oturumluk odak grup görüşmesi yapılmıştır. Verilen yanıtların “Toplumsal Cinsiyet Rollerini”, “Cinsiyet Eşitliği” ve “Filme Dair Genel Değerlendirmeler” olmak üzere üç tema altında içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi sonucu üniversite öğrencilerinin duruş ve tutumları incelenip yorumlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular alanyazın ışığında sonuç kısmında karşılaştırma ve değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Bu çalışmanın seçilmesindeki amaç, toplumsal cinsiyet eşitliği konusuna dikkat çekmek aynı zamanda alanyazın taramasında bu konu bağlamında nitel çalışmalara pek fazla yer verilmediğinin saptanmasıdır.

Anahtar Kelimeler

Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Cinsiyet Eşitliği, Üniversite Öğrencileri

Abstract

The aim of this study is to examine the issue of gender and its roles in detail and to evaluate and interpret the opinions expressed by the interviewees in this context. For the purpose of this study, qualitative study was deemed appropriate and content analysis was aimed by using a focus group interview method. Accordingly, the movie “I Am Not the Man You Know”, in which I try to reflect gender roles and gender equality has been selected. A single-session interview with the focus group was held with six university students after watching the film to answer twelve pre-determined questions selected according to the subject of the study. Content analysis of the responses was carried out under three themes: “gender roles”, “gender equality” and “general evaluations about the film”. Depending on the results of the content analysis, the positions and attitudes of university students were examined and interpreted. The findings obtained from the study were subjected to comparison and evaluation in the conclusion part in the light of the literature. The aim of choosing this study is to draw attention to the issue of gender equality, as well as to find out that there is not a lot of qualitative studies in this field in the literature review.

Keywords

Gender Roles, Gender Equality, University Students

¹ Sorumlu Yazar: Esra Akkuş (Yüksek Lisans öğrencisi), Yakın Doğu Üniversitesi, Klinik Psikoloji, Lefkoşa, KKTC E-mail: akkusesra14@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4892-2189

Atrf: Akkus, E. (2022). Toplumsal cinsiyet bağlamında odak grup görüşmesi ile içerik analizi: “Ben benim bildiğin erkeklerden değilim” film örneği. *Istanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi - Istanbul University Journal of Women's Studies*, 24, 91–121.
<https://doi.org/10.26650/iukad.2022.1000003>

Giriş

Toplumsal cinsiyetin en güncel kullanım tabiri ilk kez Amerikalı feministler tarafından ortaya çıktığı kabul görmektedir. Bu terim ile cinsle dayalı ayrımların aslında toplumsal olduğuna dair görüşe dikkat çekmek amacıyla kullanımı gerçekleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet kavramının kullanımı, biyolojik açıklamaları net bir biçimde reddetmektedir. Kadınların çeşitli baskı altına alma biçimlerinin ortak ögesi olarak kadınların doğurma özelliklerinin olmaları ve erkeklerin, kadınlara kıyasla, daha fazla kas gücüne sahip olmaları gibi açıklamaların ortaya atılması buraya örnek olarak sunulabilir. Bunun aksine toplumsal cinsiyet, kadınlara ve erkeklere yönelik uygun roller hakkındaki düşüncelerin tamamıyla toplum tarafından yaratıldığını ifade eden “kültürel inşalar” a işaret etmenin bir yoludur. Toplumsal cinsiyet, erkeklerin ve kadınların öznel kimliklerinin sadece toplumsal temellerine atıfta bulunmalarının bir yoludur. Bu tanımlamalarda toplumsal cinsiyet, “*cinsiyetli bir bedene zorla yüklenen toplumsal bir kategoridir*” açıklaması getirilmektedir. Toplumsal cinsiyet, cinsiyetler arası toplumsal ilişkileri tanımlamak amacıyla da kullanılır. Toplumsal cinsiyet kavramının kullanımı, cinsler arasındaki ilişkilere dair basit tanımlayıcı kaynakların yanı sıra bir dizi kuramsal açıklamaları da kapsamaktadır. Toplumsal cinsiyet ayrıca dişiliğin kuralcı tanımlarının ilişkiyel bir yönünü de vurgulamaktadır (Scott, 2007).

Bu çalışmanın hedefi doğrultusunda “Ben Senin Bildiğin Erkeklerden Değilim” adlı film seçilmiştir. Bu filmin seçilmesindeki amaç toplumsal cinsiyet rollerinin apaçık sergilenmesi ve bu sergilenenin oluşturulurken toplum içerisindeki kadın ve erkek konumunun yeri değiştirilerek kurgulanıp yansıtılması yer almaktadır. Bilindiği üzere medyada, gazeteler, dergiler, haber bültenleri, televizyon programları, diziler, filmler vs., kadınların genellikle meta olarak kullanılmasını görmekteyiz. Medyada çoğunlukla kadınların tüketici olarak yer bulmasının yanı sıra tüketimde kullanılan bir nesne olarak da çok fazla yer verilir (İlgaz Büyükbaykal, 2011). Güzel (2014) de yaptığı çalışmada benzer sonuca varmıştır. Ayrıca çalışma sonucunda medyada yer edilen kadın tiplerini modern ve geleneksel olarak iki tipte yansıtıldığına da vurgu yapmıştır. Reklamlar arasında modern kadın tipinin seksi, çekici ve güzel gibi özelliklerle ortaya çıkarıldığı saptanmasında da bulunmuştur. Yazılı ve görsel medyada kadına atfedilen özellikler ona herhangi bir güç ve statü ilişkisi kazandırmaktadır. Günümüzde henüz kadınların büyük çoğunluğu cinsellik, aldatılma ve kıskançlık gibi olaylarla medyada yer edinmektedir (İlgaz Büyükbaykal, 2011). Medyada kadın algısı göz önünde bulundurulduğunda çalışmaya konu edinilen filmin seçimi ve taşıdığı mesajlar bağlamında önemli olduğu düşünülmüştür.

Bu çalışmanın genel kapsamı dâhilinde toplumsal cinsiyet kavramının, toplumsal cinsiyet rollerinin ayrıntılı bir biçimde irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda odak grup görüşmesi yöntemiyle içerik analizinin yapılarak toplumsal cinsiyet ve ilişkili bulunduğu konuların irdelenip değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Cinsiyet (sex), bireyin kadın veya erkek olarak sahip olduğu genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklere denir. Toplumsal cinsiyet (gender) ise, sosyal unsurlara bağlı olarak kadınlara ve erkeklere özgü olarak atfedilen özelliklerdir (Connell, 2016). Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğe atfedilen kültürel inşalara işaret eder. Toplumsal cinsiyet kavramı oluşurken ilk olarak biyolojik etkenlerin yani kadın veya erkek olarak doğmakla önceden belirlenen kültürel ve tarihsel, toplumun kalıp yargıları, beklentileri atfettikleri roller bütünlüğüdür. Dökmen (2014) şu şekilde açıklar; biyoloji ve kültürün birlikte karşılıklı etkisinin sonucu olarak toplumsal cinsiyet rollerinin belirlendiğini ifade eder. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, aynı durum veya olaylara kadın veya erkeklerin davranışsal ve duygusal olarak nasıl tepki vermesi gerektiğini belirleyen olgulardır. Kız çocuklarının oyuncak bebeklerle, oyuncak mutfak malzemeleri ile ilgili olup, oynaması beklenirken erkek çocuklarından ise oyuncak arabalar, silahlarla oynaması beklenir. Toplumsal cinsiyet rolleri içerisinde renklerin de cinsiyeti vardır. Kız çocuklarının rengi pembe diye sembolleştirilir iken erkek çocuklarının mavi olması. Toplumsal cinsiyet rolleri, genel olarak geleneksel ve geleneksel olmayan şeklinde sınıflandırılmaktadır. Erkeklerin daha sert, sesi daha çok çıkan, baskın, atik olması istenirken, kızların daha zarif sesi daha ince ve kısık çıkan, edilgen, topluma terimi ile "hanım hanımcık" olması istenir (Saylıgil, 2016).

Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, kadını anne rolüyle öne çıkaran, kamusal alandan uzaklaştıran, ev hanımı rolleri ile nitelendirirken geleneksel olmayan toplumsal cinsiyet rollerinde ise kadının statü ve konumuna kendisinin karar verebileceği, sınırlamasının olmadığı inançlarını kapsamaktadır. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinde erkek dışa dönük, ev geçimini üstlenen kişi konumundadır (Çıtak, 2008). Meslek seçiminde de kalıp yargılar devreye girer. Erkeklerin meslek seçimlerini doktorluk, polislik, itfaiyecilik gibi alanlarda kadınları ise öğretmenlik, hemşirelik gibi alanlarda görmek isterler. Kadın dışarıya dönük olamaz, yüksek mevkilere gelemez, statüsünü kendisi talip edemez erkeğinin onayı olmadan çalışma hakkına bile sahip değildir. Yalnızca evlilik içerisinde üstlenilmez bu roller aynı zamanda babası, ağabeyi tarafından atfedilen rollerdir bunlar (Yüksel, 2013).

Kalıp yargıları oluşturan etmenler temelinde ahlaki değerler yer alır. Bu değerler dinden, adetlerden, geleneklerden, göreneklerden, görgü kurallarından, masallardan, mitolojiden, türkülerden vs. birçok kaynaktan beslenerek oluşmuş olup sürdürülme-ye de devam edilir (Yaşar, 2017). Toplumsal cinsiyet, içerisinde yaşanılan toplumun kültürüne, taşıdığı normlara, tarihsel yapısına göre farklılık gösterir. Bu nedenle her toplum kendi toplumsal cinsiyet rollerini farklı şekillerde oluşturabilmektedir. Ancak ekonomik, sosyal, siyasal, tarihsel ve kültürel yapının toplumsal cinsiyet rollerinin farklılığında daha çok belirleyici olduğu bilinmektedir (Donovan, 2015).

Toplumdaki statü, ideolojik kurgu ve siyasi iktidar toplumsal cinsiyet farklılıklarına göre şekillenir. İktidarın eril yapısından dolayı kadınlar, erkeklerin kurallarına uymak zorunda kılınmaktadır. Bu kurallar ekonomi, siyaset, din, okul, aile ve devlet gibi toplumun her alanında yer edinen kurumlar tarafından hem kadın hem de erkekler üzerinde toplumsal cinsiyet inşası yapmakta ancak toplumsal yapı içerisinde kadınlar ve erkekler eşit sayılmamaktadır (Kurt Topuz ve Erkanlı, 2016). İşyerlerinde erkeklere kıyasla kadınlar daha az tercih edilmesi, erkek ile kadının aynı meslek mensubunda yer almalarına rağmen kadının daha düşük ücret alması, kadınların erkekler ile eşit düzeyde eğitim hakkına sahip olmaması gibi nitelikler toplumdaki cinsiyetçiliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gösteren belirleyicilerdir (Kaşdarma, 2018). Kadın ve erkek eşitliği yalnızca hukuk alanında teminat altına alınmıştır (Berktaş, 2014). Eşitsizliğin günümüz toplumuna kadar varlığını sürdürmesindeki temel etken ideolojilerin ve kültürlerin erkek egemenliğini esas alınmasıdır (Keskin ve Ulsan, 2016).

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Kuramların İncelenmesi

Biyolojik kuram

Biyolojik kuram çerçevesinde toplumsal cinsiyete dair farklılıklar üreme organları, hormonlar ve beynin yapısı gibi biyolojik faktörlere dayanarak açıklanmaktadır (Ünlü, 2001). Buss, kadın ve erkeğin doğuştan getirdikleri özellikleri aracılığıyla farklı zorluklarla mücadele ettiğini ve bu nedenle toplumsal rollerinin birbirinden farklı olarak biçimlendirildiğini ifade etmektedir (Buss, 1995; Keskin ve Ulsan, 2016). Biyolojik kurama göre kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların temeli olarak biyolojik özellikler çerçevesinde üstlendikleri rolleri belirtirler. Rollerini farklı kılan kadınların çocuk doğurabilme yetileri, erkeklerin ise böyle bir yetilerinin olmayışıdır. Doğurganlık özelliğinin neticesinde, insanların topluluk halinde yaşamaya başladıkları zamandan beri erkekler dışarıda olanlardan sorumlu tutulurken, kadınlar ev içerisinde ev ile ilgili işlerden sorumlu olmuşlardır (Vargel Pehlivan, 2017).

Cinsiyet farklılıklarının biyolojik etkenlerle ilişkilendirilmesi genel olarak erkek üstünlüğünün kabul edilmesi anlamına gelmektedir. Freud' un "anatomi kaderdir" söylemi bu yaklaşımda "biyoloji kaderdir" söylemine dönüşmüştür. Bahsedilen görüş, kadın haklarının ve faaliyetlerinin sınırlanması riskini beraberinde getirir; çünkü biyolojik zorluklar dolayısıyla iki cinsiyet arasında sosyal eşitliği güçleştirir (Dökmen, 2014).

Bilişsel gelişim teorisi

Cinsiyet rollerinin, bilişsel gelişim kurama göre belirli bir bilişsel gelişim düzeyine erdiklerinde çocukların, mümkün kılınan bir tür anlayış ve değerlendirme yetileri gerçekleşir. Çocuklar başlangıçta kendilerinin cinsel kimliklerini daha sonra da diğerlerinin cinsel kimliklerini öğrenirler. Sonraki aşamada kendi cinslerine yönelik kalıplaşan tutumları temel alarak onlara uygun biçimde davranış sergilemek zorunda

kaldıklarını anlarlar. Bu kurama göre, kişi ancak bahsedilenlerin tümünden sonra cinsiyete damgalanan davranışları sergileyebilirler. Bir defa doğru cinsiyet rolünü benimsedikten sonra belirli davranışlar için çeşitli pekiştirmelere ihtiyaçları yoktur. Bilişsel gelişim kuram, çocukların sadece cinsiyet damgalı şekilde davranmayı öğrenmek ile yetinmediklerini aynı zamanda, uygun cinsiyet rolü ön yargılarını da öğrendiklerini belirtmektedir (Vatandaş, 2007).

Toplumsal cinsiyet şeması teorisi

Toplumsal cinsiyet şeması kuramı, bilişsel gelişim kuramı ile sosyal öğrenme kuramının toplumsal cinsiyet rolleri kazanımı ile ilgili açıklamalarını kapsar niteliktedir. Bem (1993) toplumsal cinsiyeti, bireylerin dünyayı seyrettiği bir mercekle tanımlamıştır (Akt. Çıtak, 2008). Neredeyse tüm kültürlerde kadınsı ve erkeksi karakteristik tipleri belirlenmiştir, kadın ve erkeğin toplum içerisindeki yeri, uygun görülen işler ve faaliyetler cinsiyet farklılıklarına göre bölünmüş ve tanımlanmıştır. Çocuklar, gelişim dönemleri içerisinde yaptıkları gözlemler aracılığıyla kadın ve erkeğe biçilmiş davranışları, verilen görev ve sorumlulukları benimseyerek ve değerlendirerek öğrenirler. Yani çocuklar, gelişmekte olan toplumsal cinsiyet şeması yoluyla gelen bilgileri kodlayıp örgütlenmeyi de öğrenirler. Bu kurama göre çocukların toplumsal cinsiyet şeması öğrenim yolunda iki cinsiyet arasındaki var olan farkları gözleyebilir, kendi cinsiyetiyle alakalı bilgiler edinir ve onların doğrultusunda cinsiyetini tanımlar. Bu sürece cinsiyet tipleştirme denir. Süreç içerisinde çocuğun benlik kavramı oluşur ve dünyayı algılamada içselleştirilmiş olduğu cinsiyet şemasını kullanır (Dökmen, 2014).

Sosyal öğrenme kuramı

Bandura tarafından geliştirilen Sosyal Öğrenme Kuramının amacında sosyal çevre etkisinin öğrenme üzerindeki yansımalarını açıklamaktadır. Ailelerin çocuklarını doğurdıkları zamandan itibaren kadın ve erkek cinsiyetleri temelde farklı biçimlerde algıladıklarını ve bu farklılıklar çerçevesinde davranış sergilediklerini öne sürmektedir. Kurama göre çocuğun çevresinden algıladığı cinsiyet rollerine uygun olan ve uygun olmayan davranışlar sergilediğinde çevresindeki kişiler tarafından ödüllendirme ve cezalandırma yapılmasıyla o davranışları tekrarlama veya kaçınma ile edindiğini açıklar. Aynı zamanda gözlem ve örnek olma (model alma) yoluyla da öğrenmenin öneminden bahseder (Vargel Pehlivan, 2017). Neticede çocuklar cinsiyetlerine göre atfedilen rolleri öğrenir ve bu roller ile tutarlı ve istikrarlı bir biçimde davranmaları için çevrelerinden teşvik edici dönütler alırlar. Bu öğrenilen roller, erkek ve kız çocuklarında gözlenen davranış farklılıklarının asıl kaynağını oluşturur. Çocuğun kendi cinsiyetine ilişkin benzerlikleri algılaması, diğer bireylerin davranışlarını taklit edebilme ihtimalini artırır. Bu nedenle sosyal öğrenme kuramının işleyişi oldukça güçlü kabul edilir çünkü toplum içerisindeki var olan algı ve hiyerarşiyi ortaya koymaktadır. Kadınlar ve erkeklerin uğraştıkları işler farklıdır, özellikler açısından farklı kategori edilmiştir

ve bu kategorilerin altında kadınlar ve erkekler farklı ilgi alanlarına sahip olup farklı aktivitelerden hoşnut olmaktadır (Güldü ve Ersoy Kart, 2009).

Psikanalitik kuram

Sigmund Freud'un görüşlerine dayanan psikanalitik yaklaşım, toplumsal cinsiyetin gelişimine dair ortaya atılan ilk kuramsal açıklamalardandır (Çıtak, 2008). Toplumsal cinsiyete dayalı davranışlarda bulunma, çocuğun küçük yaşlardan itibaren kendi cinsiyetindeki ebeveyni ile kurduğu özdeşim döneminde edinmiştir. Karşı cinsiyete uygun davranışlarda bulunma ise karşı cinsiyetteki ebeveyn ile özdeşim kurmasıyla sağlanır. Yani çocuklar kendi cinsiyetindeki ebeveyn ile özdeşim sağlayarak kadınsılık ve erkeksilik özelliklerini almaktadır (Dökmen, 2014).

Freud, kadını "karanlık kıta" diye nitelendirmiştir. Kadın, psikanalitik kuram içerisine penisten yoksun, eksik bir birey olarak girmiştir. Erkek cinselliğine bakılacak olunursa da dopdoludur: uygun bir cinsel organa sahiptir, dünyaya geldiği andan itibaren özgül bir cinselliğe ve de oedipus döneminde de iki erotik nesne sahiptir (Erdem Atak, 2009).

Sonuç olarak Freud, cinsiyet rollerinin gelişimini sosyalleşme etkenlerinden daha çok biyolojik cinsiyetin bir işlevi olarak açıklamıştır. Ayrıca Freud, erken çocukluk döneminin kritik önem taşıdığını ve çocukların kız ve erkek olarak kimlikleri ve rolleri için daha fazla duygusal birikimde bulduklarını ifade eder. Psikanalitik kuramı, sosyal cinsiyet rollerinin oluşumundan ziyade cinsel gelişime odaklanma durumundadır. Bu vurguyu başlangıçta Anna Freud olmak üzere onun yolundan giden kuramcılar yapmaktadır. Karen Horney de özellikle kadın rolünün gelişiminde sosyal etmenlerin önemini vurgulamıştır (Gümüş, 2006).

Kadın hareketi ve feminizm

Kadın Hareketi'nin ortaya çıkışı özgürlük ve eşitlik hareketidir. Kadın hareketi, kadınlara yöneltilen rollere ve yaşam tarzına ithafen bir başkaldırıdır. Hareket, toplumun özgürleşmeye, geleneksel yaşam tarzından kopmaya, siyasal ve ekonomik değişimlerin yaşanmaya başladığı 18. yüzyıl sonları ile 19. yüzyıl boyunca ideolojilerini belirleyerek feminizm kavramı ile ifade bulmuştur (Çakır, 2008). Feminizmin kelime kökeni Latince'de feminen, kadın, anlamına gelen kelimedenden türemiştir. Feminizm algısı ilk olarak 18.yüzyılda İngiltere'de meydana çıkmış ve 1972 yılında yayımlanan Marry Wollstonecraft'ın "A Vindication of the Rights of Women" adlı eseriyle de ilk akademik alan içerisinde yer bulmuştur (Sevim, 2005). Feminizm kavramı, 1960'lı yıllardan başlayarak kadınların ataerkil toplum yapısının baskılarından kurtulmak ve özgürleşmek için mücadelelerinden, kadın hareketlerinden günümüze dek epistemolojik değişimler geçirmiştir. 1960 yılından sonra uluslararası oluşumunda ortaya çıkan temelde üç değişim, feminist akımları üzerinde etkili rol oynamıştır. Birincisi; feminist akım, dünya çapında veya yerel düzeyde genç nesilleri de kapsayacak şekilde

genişlemiştir. Bu genişleme ile beraber feminist algı çatısındaki grupları yakınlaştırmış, birbirlerini tanıma olanağı sunmuştur. İkincisi; feminizm kendi içerisinde öz eleştirel bir düzeye geçmesi ve evrensel sorunların ötesinde bireysel sorunları da kapsamayı ve toplumsal cinsiyet, dil, etnik köken, din, ırk ve benzeri gibi olguların ortaya çıkmasıyla feminizm kendi içerisinde de bir değişime uğramıştır. Sonuncusu ise; feminist algı, feminist grupların bulunduğu toplumlarda paradoksal ve dramatik dönemler yaşamıştır. Ancak genel olarak feminizm, bir taraftan bir algı yaklaşımını ve politik konumu ifade ederken diğer taraftan da belirli bir yaşam düşüncesini, biçimini açıklamaktadır (Taş, 2016). Feminizm tanımlamaları, farklı zaman dilimlerinde, farklı toplumsal normlarda meydana çıkmış olsa da belirli bir toplumsal düzeyde kadınların tanımlanması ve oluştururken baskıların belli biçimlerini ifade etmektedir. Feminizmin temel nesnesi kadındır. Kadının toplum içerisindeki statüsü, kadınlara atfedilen ev içi ve ev dışındaki rolleri, kadının ezilen taraf olması ve sömürülmesi, cinsiyet farklılıkları, ataerkil toplum biçimi ve erkek egemen iktidar dikteleri ve baskıcı geniş çapta tartışılan konulardır. Feminizm, başlangıçta bölgesel düzlemde toplumsal bir hareket olarak meydana gelmiş, sonraki zamanlarda ise geniş düzeyde toplumsal ve de politik bir hareket oluşturmuştur (Özveri, 2009).

Feminizm, kadın- erkek ayrımcılığına karşı duruş sergileyerek, cinsiyetler arası her türlü ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve toplumsal eşitliği savunan bir yaklaşımdır. Feminizm, kadınların cinsiyetlerinden dolayı maruz bırakıldıkları sınırlıklar, güçlükler ve baskılara karşı bu haksızlıkları ve baskıları ödünleyecek reform ve talepler bağlamında mücadele ve direnme çabasını ifade etmekte ve bu direnme toplum yapısının düşünce ve maddi unsurları kapsayan geniş bir çerçeveye sahiptir (Berktaş, 2014). Feminizm, biyolojik bakış açısı dışında statü ekseninde kadın ve erkek arasında toplumsal ilişkilerde bir çatışmanın olduğunu belirtmektedir. Bu çatışma biyolojik temelli bir çatışmadan ziyade toplumsal yaşamın bir alanında sabit olmayan ve dinamik hareketliliği beraberinde sürekleyen bir değişimi tetikleyen, insanlık tarihinin akışına etki eden bir güç olarak açıklamaktadır (J. Mitchel, 1984; Taş, 2016). Genel olarak feminist hareketlerin tarihsel gelişim süreçleri içerisinde çoğu araştırmacının kabul gördüğü süreç üç kronolojik dalgadan meydana gelmektedir.

I.Feminist dalga:

19.yüzyıl sonlarıyla 20.yüzyılın başlarında belirginleşmiştir. Wollstonecraft'ın "Kadın Haklarının Savunucusu" isimli eserinde belirtmiş olduğu talepler üzerine kurulmuştur. Genel olarak bu talepler, kadınların oy kullanabilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinden faydalanması ve kadınların mülkiyet haklarını elde etmesini içermektedir. Dönemin şartlarına kıyasla temel haklar niteliğindedir. Feminist kuramcılar, kadınların da birer yurttaş olduklarını erkeklerle aynı düzeyde temel haklara ve özgürlüklere sahip "kişiler, insanlar" olduklarını ileri sürmektedir. Kadınların ev işlerinin ötesinde hareket

etme özgürlüğünün bulunması gerekliliğini savunmuşlar ve ev hayatının eleştirisini belirtmişlerdir (Donovan, 2015). Bu dönemde, kadınların yaşam hak ve özgürlükleri, oy verme hakları, yönetimde yer edinme hakkı, eğitimde fırsat eşitliği hakları gibi talepleri barındıran birden fazla bildiri ve eserler meydana getirilmiştir.

19.yüzyıl sonları ile 20.yüzyıl başlarında dünyanın farklı yerlerindeki kadınların oy kullanma hakkı bir sorun olarak etkinliğini sürdürmekteydi. Bu sorun Avrupa’da yaşayıp önemli statülerde yer alan kocaların eşleri, belirli bir hiyerarşi sınıfta bulunan kadınlar oy kullanma hakkı edinirken, genel olarak hiçbir kadının oy kullanma hakkı yoktu. Amerika’da ise siyahilerin ve kadınların oy kullanma hakkı bulunmamaktaydı. Siyahi erkeklere oy kullanma hakkının verilmesi beyaz ve siyahi kadınların oy kullanma hakkına sahip olmak için mücadeleye girmelerine sebep olmuştur. Böylelikle kadınlar sosyal ve siyasal haklar için ve de ırkçılığa karşı mücadele etmeye başlamışlardır. Birinci dalga feminizmin önemli çıkarımı ataerkil toplum yapısına direnmek, “cinsel devrim” diye isimlendiren hareketin toplumsal statü, rol ve zihinsel yapı kapsamalarını etkide bulunduracak, dönüşümü oluşturacak anlayışların temelini kurmak ve reaksiyoner bir biçime bürünmesini sağlamaktır (Millet, 2000).

II.Feminist dalga:

1960’lı yıllarda Batı’da ortaya çıkan gelişmeler kadınları da etkilemiştir. Bu dönem kadınların sağlıklı, tedbirli doğum yapmalarını olanaklı kılan teknolojik gelişmelerin yaşandığı dönemdir. Kadınlar üretilen ilaçlara, teknolojik yöntemlere ulaşmakta ve kullanmakta güçlükler yaşamaktaydı. Kadın grupları bu olanakların tüm kadınlara ulaşmasında ve çoğu ülkede mevcut baskı ve tutucu kanunların sürdürülmesine karşı mücadeleye girişmişlerdir (Taş, 2016). Kadın ve erkeklerin eşitliği yasalarla güvenceye alınmış olsa dahi, yaşamsal pratikler çerçevesinde erkeklerden farklı tutulmaktaydılar. İkinci dalga feminist hareket içerisinde toplumun değişimini hedefleyen radikal, reformcu ve geniş düzeyde talepler öne çıkmıştır. Bu dönemde feministler, ideoloji, bilim, kültür, özel yaşam ve siyasi alanlarda mücadele etmeye devam etmişlerdir. Mücadelelerin sürdüğü bu dönemde çoğu örgütlenmeler, yayınlar ve eylemler yapılmıştır. Mücadelelerin temel ilkesi ise ataerkil yapıların tüm alanlardan kaldırılmasıydı. Ancak farklı algılardan, farklı görüşlerden, farklı ideolojilerden oluşan kadın grupları arasında birçok ayrılıkçı veya farklı düşünce temellerine dayalı algılar ortaya çıkmıştır (Özveri, 2009).

III.Feminist dalga:

1960’lı yılların başlarında II.Dalga feminizm uygulamalarına ve algılardaki yanlışlıklara tepki olarak çıkmıştır. Tepkiler genel olarak feminizmin yalnızca üst, orta sınıf beyaz kadınları kapsayan bakış açıydı ve kadın hareketlerinin daha geniş alanlara yayılması amaçlanmıştır. III.Dalga feminizm kadınlarının fikirlerinde yer edinen tek

tip evrensel bir kadınlık algısını kabul etmeyerek, kadın sorunlarının yalnızca beyaz kadınların sorunları olmadığını, kadınların evrensel alanda bireysel olarak üzerine düşünülmesi gerekliliğini vurgulamaktadırlar (Özveri, 2009). III. Dalga feminist akım, genel olarak toplumsal cinsiyet, sınıf, cinsellik, siyaset, iktisat, milliyetçilik, ırk, etnik ve benzeri gibi konular üzerinde durmuş ve bu konulara feminist bir bakış açısı getirerek teorikleştirmeye çalışmışlardır (Donovan, 2015). Bu dönemde feministler yalnızca kadınların erkeklere karşı olağan durumunu eleştirmekle yetinmeyip, beraberinde savaş, ekonomik kalkınma, güvenlik, öz gelişmişlik, sosyal eşitlik, adalette eşitlik, sosyal gruplara saygı, çevre sorunları, gibi alanlarda alternatif kadın bakış açıları getirmeye çalışmışlardır. Dolayısıyla da feministler kendi içerisinde fikirsel ve pratiksel olarak bölünmelere sebep olmaktadır. III. Dalga feministleri, temelde ataerkil toplumsal düzeni eleştirmekte olup ancak var olmaya devam eden sorunlara belirli bir çözüm taşıyan ortak bir yaklaşım getirilememiştir. Bundan dolayı, feminist gruplar fikirlerini, farklı biçimlerde ortaya sürmeye ve farklı kuramlardan esinlenerek açıklamaya çalışmışlardır (Taş, 2016).

Fransız Devrimi ve Kadınlar

Çalışmanın amacına uygun olarak seçilen "Ben Senin Bildiğin Erkeklerden Değilim" adlı filmin orijinal dili Fransızcadır. Bu filmin Fransız yapımı olması, oyuncularının ve yönetmenin Fransızlardan oluşması ve tamamının Fransa' da geçiyor olması bu başlığın atılmasını gerekli kılmıştır.

Kadınların, kitlesel olarak tarih sahnesine ilk çıkışı Fransız Devrimi'yle sağlanmıştır. Özellikle 20. yüzyılda gelenekselleşen yaşam tarzından kopup çağdaş yaşam tarzına geçilmesi ile özellikle de seçme-seçilme konusunda kanunlarda yapılan eşitlikçi düzenlemeler, kadınların siyasi etkinliklere katılımında değişiklikler oluşturmuştur (Tekeli, 1982). Fransa Devrimi'nde eşitliğe dayanmayan bir rol dağılımı vardır. Tüm siyasi gruplar içerisinde eşitsizlik görülebilmektedir. Kadınlar, Devrim yanlısı olsun veya olmasın erkeklerle eş bir statüde olmadıklarının yanı sıra erkeklerin algılarında da kötü bir imaja da sahip olmuşlardır. Kadınları ikiyüzlü ve tüm ahlaksızca özelliklere sahip diye nitelendirmişlerdir. Kadının kamusal alanda yer alabilmesi için çabaları açıkça salon sahibi kadınlarda görülmekteydi. Devrim öncesinde ve sonrasında üst sınıfa ait kadınlar, kamu alanına girebilmek için sanat, edebiyat, siyaset ve sosyal konuların konuşulduğu salonlarda toplanmaktadır. Ancak birçok erkek buna erdemin çiğnenmesi olarak bakmaktaydı. Bundan dolayı, Devrim'in başlangıcından itibaren tüm sınıflardan kadınların yüz yüze geldiği bölünme ve bölünmenin getirisi eşitsiz bir rol dağılımı olmaktadır. Erkek kamusal alanda olup siyasette etkinken kadın özel alanda bulunup ailesiyle ilgilenecektir. Ailede sözü geçen erkek olması nedeniyle kadının temel görevi de erkekle ilgilenmek olacaktır (Çakmak,2007).

Devrim taraftarı ve karşıtı olan kadınlar, ayaklanmalar sırasında eylemcilerle halk arasında irtibat görevi üstlenmekteydi. Kadınlar yalnızca siyasi faaliyetler yürütmeyip yiyeceklerde fahiş fiyatlara karşı da tepkilerini göstermek amacıyla da isyan etmişlerdir. Genellikle kadınlar isyanı başlatan, ayaklanmaları sağlayan taraflardı. Erkeklerden ayaklanmalara katılmayanları dahi korkaklıkla suçlayıp onları da dâhil ederlerdi. Ayaklanmalar başladıktan sonra da ön cepheyi erkelere bırakarak onların arkasına geçerek desteğe devam ederlerdi. Devrim taraftarı kadınlar neredeyse tüm önemli ayaklanmaların başrolleri oldular. Bu nedenle de tüm direniş ve ayaklanmalarda kadınların baskınlığı tehlikeli bulunarak 23 Mayıs 1975’de beşten fazla kişiden oluşan kadın grupların toplanmaları yasaklanmış ve yasağa uymayanların tutuklanacağı ifade edilmiştir (Tunçay, 2003).

Yurttaşlık haklarından mahrum kalan kadınlar mevcut siyasi kulüplerin çoğunluğuna üye olarak kabul görülmemekteydi. Devrim yanlısı kadınların çoğu edebiyat ve sanat etkinlikleri çatısında siyasal mücadele vermek yerine kendi siyasal kulüplerini oluşturma yoluna gitmişlerdir. Siyasal kulübü kurmak isteyen kadınlar aynı zamanda sınıf mücadelesi de vermekteydi. Kadınlar toplandıkları kulüplerde yasaların değerlendirmesini yapmakta, gazete yazılarını tartışmakta ve yardım faaliyetleri yürütmekteydi. Derneklerin asıl istekleri, sabit fiyat yasası getirmek, eşitlik ve özgürlük için çabalamaktır. Ancak tüm uğraşlarına rağmen kadınları tekrar özel alana geri ittiler. Dolayısıyla da kadınların tepkileri gecikmemiştir. Devrim’de “kadın militanlık” Parisli bir militanlık (Çakmak, 2007). Kadın militanlar 30’u geçmeyen ve 50 yaş üstündeki kadınlardan oluşmaktaydı. Diğer taraftan erkek militanlar 40 yaşında olup çocukları olan bir baba da olabilmekteydi. Dolayısıyla Devrim’de eşitsizliğe dayalı bir rol dağılımını gözler önüne sermekteydi. Devrim taraftarı olmayan erkeklerin kadın algıları, devrim taraftarı erkeklere kıyasla çok daha kötüydü. Kadınlar Devrim yıllarında birçok hak da kazanmış bulunmaktaydı. Ancak bahsedilen haklar medeni haklardı, siyasi haklar değillerdi. Sonuç olarak Devrim sürecinde kadınlar “eksik yurttaş” olarak yer edinmekteydi. Kadın hakları çerçevesinde; Condorcet kadınlar için hukuki statü, Gouges kadınlar için siyasi roller ve Wollstonecraft ise kadınlar için sosyal var oluşları üzerine çalışmıştır (Tanili, 2004).

Tarihte kadınlar kendileri için Devrim ile yeni bir sayfa açmıştır. Kadınlar erkeklerden daha az insan veyahut erkeklerden daha az yurttaş olmadıklarını Devrim sürecinde sergilemişlerdir. Kadınlar bir taraftan kendilerinin diğer taraftan halklarının özgürlüğü ve sınıfı için savaş vermişlerdir. Kadınlar Devrim sürecinde olduğu gibi öncelerinde de erkek cinsiyeti tarafından ayaklarının üzerinde duramayan, bir başkasına bağımlı olan, anne ve kız çocuk rolleriyle konumlandırılmaktaydı. Ancak kadınlar pes etmeden erkeklerle eşit bir birey olma mücadelelerinden vazgeçmeden sürdürmüşlerdir. Sonuç olarak birden fazla medeni hak kazanıp siyasal haklar alanında da bayağı yol aldılar. Dolayısıyla kadınların erkeklerle denk düzeyde kamusal alanda faaliyet göstermesinde

Condorcet, Gouges ve Wollstonecraft'un kadın hakları üzerine formülasyonları büyük ölçüde önem taşımaktadır. Sonuç itibariyle Fransız Devrimi, kadınların tüm zaman ve mekânlarda var olma mücadelelerinin bir göstergesidir (Çakmak, 2007).

Medya Faktörü

"Cinsel dengesizliğin yönettiği bir dünyada, bakmadaki haz, etkin/erkek ve edilgin/dişi arasında bölünmüştür. Belirleyici erkek bakışı, kendi fantezisini, uygun biçimde şekillenmiş dişi figüre aktarır. Geleneksel teşhirci rolleri içinde kadınlar, bakıla-sılık mesajını veren, güçlü görsel ve erotik etki amacıyla kodlanarak hem bakılan hem teşhir edilendir" (Mulvey, 2019,

Feminist sinema teorisi ve pratiği üzerine yazılan ilk makale olma özelliğini taşıyan ve Claire Johnston tarafından kaleme alınan "Karşı Sinema Olarak Kadınların Sineması" (Women's Cinema as Counter-Cinema) adlı çalışma bu iki çalışmadan bir tanesidir. Sinemada kadın mitlerine değinen ve sinemada bir kadın miti oluşturan Claire, geleneksel sinemada kadını temsil eden anlama odaklanır ve sinemada kadın karakterinin bir gösteren olarak geleneksel şekilde kodlandığını belirtir. Bu açıdan kadın, erkeğin sadece önemini temsil eder. Erkek olmayan olarak olumsuz açıyla gösterilen kadın, gerçek manada kadın olarak sinemada temsil edilmemektedir. Bu durum sinemada kadının gerçek anlamda temsiliyetini ve dışlanmışlığını perdelemek için bir görüngü oluşturulduğunu göstermektedir. Sinemayı semiyotik bir açı ile ele alan Claire, kadının sinemada örtülü bir nesne olarak tasvirini eleştirmektedir.15

Medya, büyük kitlelere ulaşan, karşılıklı etkileşimi sağlayan diğer yandan da toplumun projeksiyon görevini üstlenen teknolojik gelişmenin bir ürünüdür. Medya, bilginin kitlelere iletilmesi, paylaşımın yapılması ve dağıtımın sağlanmasını sağlayan kitle iletişim araçlarının tümüdür. Kitle iletişim kavramı ise, kamuoyuna, kitlelere yönelik iletimi üretimi ve dağıtımının kurumsallaşmış biçimlerini ifade etmektedir; geniş çapta işlev görmekte olan kitle iletişimi geniş ölçüde iş bölümleri, basım, film, bant kaydı ve fotoğraf gibi karmaşık araçları içermektedir (Güzel, 2013). Kitle iletişim araçlarının bireyleri bilgilendirmek, eğitmek işlevinin beraberinde küresel sermayenin kapitalist pazar bağlamına dönük yapısını destek sağlayan yayınlar yaparak kitleleri yönlendirme gücüne sahiptir (Akyol, 2010). Kitle iletişim araçlarından bildirilen iletilerini incelemek, medyanın kitleler üzerindeki psikolojik ve sosyolojik faktörleri görmek amacıyla önemlidir (Güzel, 2013).

Medya, şüphesiz toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştirilmesine neden olan en önemli etkenlerden biridir. Özellikle televizyon, görsel ve işitsel olması sebebiyle bireyler ve toplumlar üzerinde etkilidir (Sayın, 2007). Kadınların hem özel hem kamusal alanda sahip oldukları güç ve statü onlara bu alanda kazandığı kimliği doğurmaktadır. Ancak yazılı ve görsel medyada kadınlara yöneltilen özellikler, onlara herhangi bir güç ve

statü kazandırmamaktadır. Kadının toplumsal, siyasal ve kültürel anlamda medyada konumlandırılış biçimi çeşitli dizi, film, reklam vs. alanlara yansımaktadır. Medya kadınlara tüketici ve beraberinde tüketimde kullanılan bir nesne olarak fazlasıyla yer vermektedir (İlgaz Büyükbaykal, 2005). Toplumsal cinsiyetin aktarıldığı noktada medya çoğu zaman olumsuz bildirimler sunmaktadır. Gencel- Bek ve Binark (2000)' in yaptıkları çalışmada kadınların medyadaki temsilinin olumsuz yönde olduğunu, cinsiyet eşitsizliğini tekrar tekrar yenilenmesine ve işlenmesine neden olduğunu vurgularlar. Kadının toplum içerisindeki konumu ve geleneksel rolleri tanımlarının kolaylıkla görülebildiği medya, kadın kimliğinin analizini gerçekleştirmek için uygun bir ortam oluşturmaktadır. Kitle iletişim araçları çoğu kez farklı kadın tiplerini “dişilik” çatısı altında bir araya getirirken, erkek egemen olgusunu “ideal” kadın olgusunu tekrar ürettiği ve bu kadının önemli özelliğinin onun dış görünüşü olarak gösterildiğini belirtmektedirler (Gencel- Bek ve Binark, 2000). Medyada kadınlar tekrar dişilik vurgusu içerisinde sergilenen, eksik ve tamamlanması gerekli olan bir cinsiyet biçiminde konumlandırılmaktadır (Silkü, 2010).

Medyanın, durum belirlemede ve gerçeği şekillendirmede etkili bir rol üstlenmektedir. Holl' un da belirttiği gibi medya kültürü arasında sayılabilecek olan reklam, televizyon ve sinema gibi alanlar, egemen temsiller vasıtasıyla aslında gündelik yaşamda nelerin ‘doğallaştırıldığına’ odaklanmayı sağlamaktadır (Kırel, 2018; Karakoç ve Tanır Levendeli, 2021).

Sinemada kadın ve erkek üzerine ve eşitsizliğin yansımalarına ilk eleştiriler feminist kuram ile gündeme gelmiştir. Feminist film teorisini Muvley, erkek seyircinin kameranın gösterimi ile erkek kahraman ile özdeşleşmesine olanak verilirken, kadın karakter sadece bakılacak obje olarak sunulmaktadır. Mulvey, geleneksel sinemadaki bakış açısına düzenleme getirilmesine ve temsillerin ataerkil düzenin bir devamı olduğunu belirterek ve bu bakış açısından kadın edilgen, erkeğin ise etken biçimde konumlandırılmasında ana akım sinemasının sağlamış olduğu geleneksel hazı reddetmek gerekliliğini savunmuştur. Bunları da sağlayabilmenin yolunu ise geleneksel sinemadaki yerleşik kodların kaldırılması gerekliliği ile belirtmiştir (Mulvey, 2012).

Feminizm, film teorisinde ve film eleştirisinde etkin bir toplumsal hareket ve kültürel bir eylemdir. Sinema faktörü tarafından ele alınırsa; feminizm sinemanın erkekler ve erillik konusunda olduğu kadar, kadınlar ve kadınlık konusunda da olması gerektiği düşüncesini savunmaktadır. Feminist sinema, kadınlar tarafından meydana getirilen filmlerin ötesinde toplumsal cinsiyet farklılığını dişil görüntü açısıyla sunan ve cinsiyetler arasındaki bakışsız iktidar bağıntısına ait bir özelliği ifade eden mekânsal bir örüntüdür (Öğüt, 2009; Ar, 2020). Agnes Varda, kadın temsilinin oluşumlarından birinin de sinemada oluşan bakış açısından kaynaklandığını belirtmiştir. Buna göre kadının cinsel obje olarak sunumu ve kadının tümüyle cinsel nitelikleri ile ön plana

çıkarılması, kadının sinemada ‘bakan’ değil ‘bakılan’ olarak konumlandırılmasına sebep olmaktadır (Akt. Midilli, 2016).

Claire Johnston (2000), feminist sinemayı gösterge bilim açısından analiz etmekte ve buna göre gösterge olan “kadının bir yapı üzerinde uzlaşmış bir kod olarak incelenebileceğini ifade etmektedir. Bu kavramlaştırmaya göre kadın, “erkek olmayan” olarak bir olumsuzlama ekseninde temsiliyet bulmaktadır. Smelik (2014), sinemayı erkeklik ve kadınlık söylemlerinin konumlandırıldığı, tekrar üretildiği ve temsil edildiği bir kültürel pratik olarak ifade etmektedir.

Film Öyküsü

“Je Ne Suis Pas Un Homme Facile” orijinal adıyla dünya çapında 13 Nisan 2018 tarihi ile gösterime giren Fransız yapımı bir filmidir. Türkçeye “Ben Senin Bildiğin Erkeklerden Değilim” şekliyle tercüme edilmiştir. Filmin türü romantik komedi olup 98 dakika sürmektedir. Filmin çekildiği yer Fransa’dır. Fransız oyuncularından oluşan filmin yazarı ve yönetmeni Eleonore Pourriat’ tır. Netflix, film ve dizi yapımcılığı ve dağıtım alanlarında kuruluş sergileyen site, tarafından yaptırılan ikinci Fransız filmidir. Filmin başrollerinde Vincent Elbaz ve Mari- Sophie Ferdane yer almaktadır (Wikipedia, 2020). Filmin başrolündeki erkek karakteri Damien’in yolda yürürken başını direğe vurup bayılmasının ardından uyanmasıyla birlikte yaşadığı dünyada toplumsal cinsiyet rollerinin tam tersi bir hal alması sonucu gerçekleşen olayları anlatan bir filmidir. Film, aşk konusu üzerinden kurgulanırken, içerisinde yer alan feminist mesajlar, kadınlara atfedilen toplumsal cinsiyet rollerinin işleyişi, kadınların yaşadığı zorluklar, ataerkil baskılar, basmakalıp roller, tam tersi bir dünyada erkeklerin kadınlarla yer değiştirilmiş biçimde sergilenmesi görülmektedir. Farkındalığın kazandırılırken komikleştirilmesi, olayların gerçek yönünün izleyiciyi sıkmadan kurgusal bir düzlemde incelenmesi hedeflenmiştir. Filmde ağda yapmayan, manikür pedikür yapmayan, destekli sütyen kullanmayan, estetik kaygısı bulunmayan, kuaföre gidip saçlarına bakım yapmayan, makyaj kullanmayan, erkeksi giyinen, topuklu ayakkabı giymeyen kadın karakterler oluşturulmuştur. Ayrıca futbola ilgi duyan, doğumu yaklaşan kadının kendi başına hastaneye gidip doğum yapan kadın şeklinde gösterilmiştir. Kamusal alanda üst kademelerde yer alan, istediği gibi davranıp, basmakalıp rollere uymayan kadınlar ekranlara gelmektedir. Erkekler ise daha duygusal, evde çocuklarıyla ilgilenen, eşlerinin söylediklerine uyan, daha bakımlı, ağda yapan, tırnak bakımı yapan, kısa şortlar, beden hatlarını daha belirgin kılan kıyafetler giyen, kadınlar tarafından sözlü, görsel ve fiziksel tacize uğrayan erkekler biçiminde kurgulanıp sergilenmiştir. Kısaca günümüz toplumsal cinsiyet kalıpları içerisinde sıkıştırılan kadınların erkeklerle yer değiştirildiğinde neler olabileceğini ve böylelikle cinsiyet eşitsizliğini daha görünür kılmaya çalışan bir film oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, “Je ne suis pa un homme kolay (Ben Senin Bildiğin Erkeklerden Değilim)” adlı Fransız filminin odak grup oluşturularak yöneltilen sorulara uygun olarak verilen yanıtların içerik analizini gerçekleştirmektir. Araştırmanın asıl amacı katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine dair düşünce ve tutumlarını öğrenmeye yöneliktir. Katılımcıların toplumsal cinsiyet, eşitsizlik, basmakalıp rollerin işlendiği filme dair görüşlerini alınması ile içerik analizini gerçekleştirerek fikirlerini öğrenmeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın önemi, son yıllarda daha fazla gündeme gelen eşitsizlik, toplumsal cinsiyet rolleri gibi konularını farklı bir perspektif ile ele alınmasıdır. Alan yazın araştırmaları incelendiğinde bu konular hakkında genellikle nicel çalışmaların yapılmış olması ve nitel çalışmalarda ise odak grup görüşmesi ile konunun ele alınıp incelenmemesi dikkatleri çekmiştir. Literatür taraması yapıldığında odak grup görüşmelerinin genellikle pazarlama ve ticaret alanlarından daha fazla uygulandığı ve etkili olduğu dikkatleri çekmektedir (Şahsuvaroğlu ve Ekşi, 2008). Bu nedenle literatürde benzerinin bulunmamasından ötürü diğer bir çalışmalar için de örnek oluşturabileceğinden önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları, çalışmayı yürüten kişinin uygun olarak belirlediği, çalışma içerisinde uygulamak isteyip de çeşitli etkenlerle uygulayamadığı şeyleri, araştırmacının konuya ilişkin bilgi, beceri ve olabirliklerini, problemin konusuna ilişkin çerçevesini kapsamaktadır (Karasar, 2003).

Bu araştırma;

- Farklı üniversitelerde öğrenim gören lisans öğrencileri ile sınırlı tutulmuştur.
- Tek oturumlu 70-80 dakika süren ve yalnızca altı kişilik bir odak grup görüşmesi ile sınırlı kılınmıştır.
- Araştırmanın süresinden ve film süresinin fazla olmasından ötürü yalnızca tek bir oturumdan oluşan altı kişilik odak grup görüşmesi ile sınırlandırılmıştır. Ancak grup içerisinde katılımcılar arası karşılaştırma imkânı tanınması ve çeşitlilik sağlaması adına farklı bölümlerden öğrenim gören öğrenciler belirlenmiştir. Bu nedenle aynı bölümde okuyan kişiler sınırlar dışında bırakılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemi belirlenmiştir. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde

ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" biçiminde tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel yöntem, esnek yapıya sahip olması nedeniyle araştırmacılara ayrıntılı biçimde keşif yapma olanağı sunmaktadır. Bu çalışmanın nitel araştırma yönergesine uygun olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği olan odak grup görüşmesi aracılığıyla verilerin toplanması işlemi belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Odak gruplar (Odaklanmış/ Fokus gruplar): Odak gruplar, nitel veri toplama tekniklerinden biridir. Türkçeye odaklanmış ya da odak grup tekniği olarak geçen fokus gruplar, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine birer alternatif oluşturmaktadır. Tarihsel geçmişine bakıldığında Aristo döneminden beri nitel araştırma yöntemleri sosyal bilimlerin gelişmesinde kullanılmaktadır. Odaklanmış grup görüşmeleri 1940'lı yıllarda daha fazla kitle iletişim analizlerinde kullanması itibarıyla geliştirilmiştir (Kümbetoğlu, 2005).

Grup biçiminde yapılan görüşmeleri içermektedir. Odaklanmış grup görüşmesi, önceden belirlenen bir konu hakkında, daha önceden belirlenen bir grup katılımcının düşüncelerini öğrenmek amacıyla tasarlanmış bir tartışmalar dizisi olarak tanımlanabilmektedir (Şahsuvaroğlu ve Ekşi, 2008). Odak grup tekniği, insanların anlamlandırılmalarını, düşünce, inanç ve görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla doğru bir yöntemdir. Odak gruplarda katılımcıların sayısı en az iki kişi ile en fazla sekiz kişi olarak belirlenmektedir. Araştırmanın kayıt seçeneği ses ve/ veya görüntü olabilmektedir (Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011).

Odak grup görüşmesi amacına uygun olarak belirlenen sorular:

1. Toplumsal cinsiyet rolleri kavramını açıklayabilir misiniz?
2. Günümüz toplumunu göz önüne alarak cinsiyet eşitliği hakkındaki fikirleriniz nelerdir?
3. Filmde an fazla dikkatinizi çeken, sizi etkileyen kısmı ve nedenlerini paylaşır mısınız?
4. Filmdeki olay gerçek yaşamda yaşanıyor olmuş olsaydı (toplumsal cinsiyet rollerinin tersine dönüşen hali) düşünceleriniz neler olurdu açıklar mısınız?
5. Filmde hareketle meslek seçiminde cinsiyet faktörünü (kadınların kasapta çalışması, kadınların temizlik görevlisi, yüksek mevkilerde yer alması, erkeklerin sekreter olması, erkeklerin gündelik temizliğe gitmesi vs.) nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. Kadınların siyasi hayata katılımı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

7. Kadınların estetik yapma, bakımlı olma ve kadınlara atfedilen güzellik algısı hakkındaki fikirleriniz nelerdir ve filmde yer edindiği gibi bunların erkekler için de geçerli olmuş hali ile ilgili neler düşündünüz?
8. Erkeklerin genel olarak ilgi duydukları hobilere kadınların da ilgi duymasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
9. Filmden hareketle cinsel yaşamda kadın ve erkek arasındaki farklılıkların sergilenmesi hakkında neler düşünüyorsunuz?
10. Ev işlerinin (yemek yapmak, temizlik yapmak, ütü yapmak vs.) yapımı ve çocuğun bakımı gibi rollerin filmde yer edindiği gibi tamamen erkeklerin üstlenmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
11. Filmi izledikten sonra düşüncelerinizde bir değişim oldu mu olduysa bunları bizimle paylaşır mısınız?
12. Bu filmi yakınlarınıza ve çevrenize önerir misiniz, önerirseniz nedenleri neler olur?

Aşağıda yer alan Tablo 1’de her bir sorunun ait olduğu temalar gruplandırılmış bir biçimde sunulmuştur.

Tablo 1: Temalar, kategoriler ve oluşturulan sorular

Temalar	Kategoriler	Oluşturulan Sorular
Toplumsal	Tanımlama	1.soru
Cinsiyet	Meslek seçiminde cinsiyet faktörü	5.soru
Rolleri	Siyasal katılım	6.soru
	Dış görünüm	7.soru
	İlgi alanları	8.soru
	Özel alanda görev dağılımı	10.soru
	Cinsel yaşam	9.soru
Cinsiyet Eşitliği	Yorumlama Değerlendirme	2.soru
Filme Dair	Etkilenilen kısımları yorumlama	3.soru
Genel	Gerçek yaşama uyarılama	4.soru
Değerlendirmeler	Düşüncelerde farklılaşma/farklılaşmama	11.soru
	Filmi önerme/önermeme	12.soru

Evren ve Örneklem

Nitel çalışmalarda evren ve örneklem seçimi yapılırken, nicel çalışmalardaki gibi amaç sayılar aracılığıyla genellemeye ulaşmak değil, tanımlanan evrenin betimsel bir resmini oluşturabilecek, evren içerisindeki çeşitliklerden bilgilendirme sağlayacak, farklı ve benzeşik durumları sunabilecek bir pencere oluşturabilmek için belirtilmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Tablo 2: Katılımcıların Temel Bilgileri

	YAŞ	CİNSİYET	BÖLÜM
K1	23	Kadın	Özel Eğitim
K2	24	Erkek	İlahiyat
K3	22	Kadın	Psikoloji
K4	21	Erkek	Besyo
K5	22	Kadın	Hukuk
K6	24	Erkek	Mühendislik

*Görüşmeye katılım sağlayan üniversite öğrencilerinin güvenilirlik ve geçerlik koşullarının sağlanabilmesi için sırasıyla katılımcı ifadesinin “K” kısaltması ile gösterilmesi uygun görülmüştür.

Tablo 2’de de görüldüğü üzere görüşmecilerin genel bilgileri sırası ile verilmiştir.

Verilerin Toplanma Süreci

Araştırma sürecinde verilerin toplanabilmesi amacıyla altı kişiden oluşan katılımcı ve bir yardımcıdan oluşan odak grup görüşmesi yapılmıştır. Verilerin yardımcı röportör aracılığıyla ses kayıt cihazına kaydedilmesi ve ardından bu verilerin yazıya dökümü ile bir araya getirilmiştir. Görüşmenin başlangıcında 1 saat 38 dakika süren “Ben Senin Bildiğin Erkeklerden Değilim” adlı filmin izlettirilmesinin ardından 70-80 dakika arasında süren zaman diliminde odak grup görüşmesi yapılmıştır. Soru ve yanıt biçiminde oluşturulan görüşmede önceden belirlenen genelden özele doğru giden 12 adet soru yöneltilmiştir. Bu soruların izletilen filme uygun bir biçimde net, doğrudan ve anlaşılır şekilde olmasına dikkat edilmiştir. Soruların uygunluğunun değerlendirilmesinde ve onaylanmasında tez danışmanından destek alınmıştır. Ardından soruların anlaşılabilir olduğuna dair test edilebilmesi amacıyla üç kişilik bir grupta ön test yapılmıştır. Katılımcıların oturma biçimleri U şeklinde olup ses kayıt cihazının oturma düzenine uygun biçimde, ses verilerinin daha net anlaşılması amacıyla ortada konumlandırılmasına dikkat edilmiştir. Görüşmenin başlangıcında görüşmeyi yöneten ve sürdüren kişinin kendisini kısaca tanıtmalarının ardından araştırmanın içeriği, hedefi ve amacı konusunda katılımcılara açık ve yalın bir dille açıklaması yapılarak bilgilendirmesi sağlanmıştır. Daha sonra kişilik haklarının ve mahremiyetlerinin korunması adına güvence verilmiştir. Katılımcıları her türlü zarar ya da kayıptan korunması hususunda etik ihlaller çerçevesinde sağlanması adına temin edilmişlerdir. Bahsedilenlerin ardından kişilerin gönüllük esasına dayalı olarak katılım sağladıklarına dair yazılı onayları alınmıştır. İstedikleri dâhilinde araştırmadan çekilebilme hakkına ve bilgisine sahip oldukları dile getirilmiştir. Tüm bu bilgilendirmelerin ardından katılımcıların kendilerini kısaca tanıtmaları böylelikle daha samimi bir ortam oluşturulması sağlanmıştır. Bahsedilen tüm şartlar sağlandıktan sonra önceden belirlenen 12 adet soru sırasıyla katılımcılara sorularak yanıtları kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizinin yapılması amacıyla içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda çözümlenmeler, nicel araştırmalara kıyasla daha çok açıcıdır. Odak grup görüşmelerinde önemli olan görüşmecilerin ne söylediğidir. Bu sebeple odak grup görüşmelerinin çözümlenmelerinde bireysel fikirlerin farklılıklarının nasıl verildiği önem taşır. Verilerin analizi sırasında izlenmesi gereken yol, çözümlenme yapılırken belirli başlıklar altında temaları toplamaktır (Çokluk ve ark., 2011). Verilerin analizinde genel olarak temalara, soruların amaçlarına göre belirlenen algılara yer verilmelidir. İçerik analizi, bir araya getirilen verilerin daha yakından incelenmesini ve verileri açıklayan kavramlara ve temalara ulaşılmasını gerektirir. İçerik analizi uygulanırken dikkat edilmesi gereken hususlardan biri analiz kategorilerinin açık ve kesin bir şekilde belirtilmesidir. Kodlama yapılırken araştırmanın amacı ve görüşme soruları göz önüne alınmalıdır (Girgin Büyükbayraktar, 2018).

BULGULAR VE BULGULARIN YORUMLAMASI

Bulguların yorumlanması aşamasında ilk olarak soruları ile sorulara yer verilmiştir sonraki kısımda ise her bir sorunun ardından araştırma açısından daha iyi açıklanabilmesi için tüm bulgular soruları ile yorumlanmıştır. Bütünlüğün ve iç geçerlik ve güvenilirliğin oluşturulabilmesi amacıyla her bir sorunun ardından görüşmecilerin yanıtlarına yer verilmesi ve yorumlanması uygun görülmüştür.

3.1. Sorular, Görüşmecilerin Yanıtları ve Yorumlanması

Soru 1'in yanıtlarının bir kısmı:

K1: "Toplumun kadın ve erkeğe biçtiği roller." (kadın öğrenci)

K2: "Toplumda kadın ve erkeğe yüklenen roller." (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu sorunun yöneltilmesindeki amaç kişilerin, araştırmanın amacını oluşturulan toplumsal cinsiyet rolleri kavramına ilişkin bilgilerini değerlendirmektir. Görüşmecilerin genelinde bu kavramı açıklamakta güçlük çekmedikleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin, farklı bölümlere sahip olmalarına rağmen bu kavram hakkında bilgilerinin olması en azından konu hakkında bir farkındalıklarının olduğunu göstermektedir.

Soru 2'nin yanıtlarının bir kısmı:

K1: "Kadın ve erkek eşit değildir ancak eşit olmalıdırlar." (kadın öğrenci, özel eğitim)

K2: "Kadın ve erkeklerin toplumsal yaşamın her alanına eşit katılımları olması gerektiğini düşünüyorum ama ataerkil bir toplumda yaşadığımızdan bu eşitliğin olması pek mümkün görünmüyor." (erkek öğrenci, ilahiyat)

K4: "Cinsiyet eşitliği yoktur. Kadınları aşağılama, onları alt kısımlarda görme eğilimi vardır." (erkek öğrenci)

Yorumlar: 2. Sorunun sorulmasındaki amaç konu hakkındaki tutum ve duruşlarını görmektir. Görüşmeciler verdikleri yanıtlarla toplumda cinsiyet eşitliğinin olmadığını dile getirmektedirler. K1, cinsiyet eşitliğinin olması gerektiğini vurgular. K2, yaşanan toplumun ataerkil yapısını göz önünde bulundurarak eşit olunmayacağı yönünde karamsar bir izlenim belirtir. K3, aslında cinsiyet eşitliğinin hiçbir zaman olmadığını vurgulayarak toplumu eleştirme yönüne gitmektedir. K4, cinsiyet eşitliğinin olmayışını, toplumun kadınlara yönelik sergilediği davranış şekli üzerinden örneklendirmektedir. K5 de bunu destekler nitelikte eşitliğin olmayışını kadınlar üzerinden örneklendirmektedir. K6 ise eşitliğin olmadığını dile gerektirir ancak düşüncelerine göre bu azımsanacak bir nitelik taşır ve eşitsizlik kavramı ile kısıtlanma kavramını neredeyse benzer düşünmektedir. Bu nedenle de eşitsizliğin oluşmasını topluma değil kadının kendi şahsiyetine atfeder.

Soru 3'ün yanıtlarının bir kısmı:

K1: "Doğum yapmaya kadının tek başına gitmesi bu eylemi kendi başına gerçekleştirmesi. Çünkü ben böyle bir şeye yeltenemedim." (kadın öğrenci)

K3: "Filmin çoğunluğunda kadının güçlü karakter olarak sergilenmesi beni etkiledi. Çünkü bizler aslında öyleyiz." (kadın öğrenci)

K6: "Kadınsal özellikler erkeğe erkeksi özelliklerinde kadınlara yüklenmesi mide bulandırıcı. Çünkü kadın kadınsal özellikleri ile erkek erkeksi özellikleri ile özeldir." (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu soru ile amaçlanan görüşmecilerin kendi düşüncelerini daha kolay bir şekilde ifade etmelerini sağlamaktır. Bu amaçtan hareketle görüşmecileri tek tek ele almak doğru olacaktır. K1, empati kurarak etkilendiği sahneyi dile getirmektedir. Çevresinde buna benzer bir örnek görmeyişi etkilenme oranını artırmış olabilir veya kadınları o noktada daha güçlü görmesi olabilir. K2, daha yüzeysel bir yanıt vermeyi tercih etmiştir. K3'e göre yaşanan toplum kadınları güçlü görmediği yönünde bir düşünceye sahip olduğunu belirtmektedir ve "aslında" ifadesini kullanırken de bunu dile getirmektedir. K4'ü etkileyen kısım filmde sergilendiği şekliyle kadınların erkeklerle davranış biçimi olmuştur. Ardından bunun tam olarak kadınlara karşı takınılan bir davranış olduğunu düşünce empati yaparak doğru bulmadığını dile getirmektedir. K5'in etkilendiği kısım ataerkil bir yapının getirisi olan "annelik kutsaldır" bakış açısıdır ve kendisinin de bu bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. K6'ya bakacak olursak etkilenme yönünü açıklarken aslında olumsuz bir etkilenmeden bahsetmektedir. Film, kadın ve erkeğin özelliklerini toplumdaki yerleri daha rahat anlaşılması adına yer değiştirerek sunmuştur. Ancak K6, bu durumu soyut bir perspektiften ziyade somut bir

perspektifle filmi izlediğini sergileyerek bu durumu yadsımıştır. Somut bir perspektifle bakınca da bu durumu “mide bulandırıcı” biçimde ifade etmiştir.

Soru 4’ün yanıtlarının bir kısmı:

K2: “Bana kalırsa insanlar birbirlerinin daha çok farkına varmış olurlardı. Çünkü karşı cinsin yaşadıklarını kendileri yaşayarak daha iyi anlayabilirlerdi.” (erkek öğrenci)

K3: “Beni rahatsız etmezdi çünkü göremediğimiz ve hak ettiğimiz bir değerdir. Bu yönüyle iyi olurdu.” (kadın öğrenci)

K6: “Sadece erkeklerin zorluk çekeceğini değil aynı şekilde bir o kadar kadınların da zorluk çekeceğini düşünürdüm.” (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu sorunun amacı bireylerin empati kurarak toplumsal cinsiyet üzerindeki düşüncelerini daha iyi ifade edebilmelerini sağlamaktır. K1, empati vasıtasıyla kadın ve erkeklerin birbirlerini “daha iyi” anlayabileceklerini ifade etmektedir. Ve böyle bir şeyin gerçekleşmesini de “fırsat” diye nitelendirerek bir kadın olarak aslında, toplumdaki yerinin anlaşılması için ne kadar gerekli olduğunu da dile getirmiş olmaktadır. K2, “farkına varmak” ifadesini kullanarak filmin dikkat çektiği empati yönünü kavramış olduğunu ve vurgusunu yapmaktadır. K1 gibi “daha iyi anlayabilirlerdi” ifadesi ile filmin önemli bir konuya, toplumsal cinsiyeti paralel evren çerçevesinde ele almasına, dikkat çektiğini vurgular niteliktedir. K3, “beni rahatsız etmezdi” ifadesini kullanmaktadır ancak filmde kadınlara yansıtılan özellikler günümüz yaşantısında erkeğin temsil ettiği özelliklerdir yani aslında toplumsal cinsiyet rollerinin dağılımı perspektifinden eleştirilen bir noktadır. K3, bunu dile getirdikten sonra “hak ettiğimiz” ifadesini kullanarak cümlesini tamamlamaktadır ancak eleştirilen nokta üzerinden tekrarının yapılması kadınları hak ettiği değerlere ulaştırması konusunda destekleyici olmaz; filmin amacı içerisinde değerlendirdiğimizde. K4, konuyu daha çok duygusal empati çerçevesinde değerlendirmektedir. K5’in ifadeleri değerlendirildiğinde düşüncelerinde oluşturduğu erkek tiplemesine filmde tersi şekilde yer verilmesini hoş karşılamamaktadır. K5, bu konuda toplumun atfettiği cinsiyet rollerini benimsediğini göstermektedir. K6, empatiyi kadın ve erkek çerçevesinden kurarak değerlendirmektedir. Ve bu değerlendirme noktasında her iki cinsiyetin de “zorluk çekeceği” şeklinde betimlemeye gitmektedir.

Soru 5’in yanıtlarının bir kısmı:

K1: “Eşit olamaz meslek seçiminde, güç gerektiren işlerde kadınların çalışabileceğini veya temizlik gibi işlerde erkeklerin daha iyi yapabileceğini düşünmüyorum.” (kadın öğrenci)

K3: “Her iki tarafta istediği mesleği yapabilir.” (kadın öğrenci)

K4: "Cinsiyet eşitliği olmalı, herkes kendisinin istediği meslekte çalışabilir." (erkek öğrenci)

K6: "Bunun cinsiyet meselesi olduğunu düşünmüyorum. Daha çok kişilerin kendilerini yetiştirebilmesi ile alakalı." (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu sorunun amacı görüşmecilerin kamusal alanda meslek seçimleri ile ilgili cinsiyet eşitliği veya cinsiyetçilik düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. K1, meslek seçiminde cinsiyetçi bir söyleme sahiptir. Fiziksel farklılığı göz önünde bulundurarak erkeklerin "güç gerektiren işlerde" çalışması gerektiğini dile getirerek ayrımcılık düşüncelerini dile getirmektedir. K2, toplumdaki mesleki cinsiyetçiliği eleştirmekte ve bunu örneklemektedir. K3 ve K4, meslek seçiminde cinsiyetin bir öneminin olmaması gerektiğini ve eşit olunması gerektiğini dile getirmektedirler. K5, K1 gibi meslek seçiminde ayrımcılık yaparak eşit olmaması gerektiği yönünde açıklama yapmaktadır. Ancak K5 düşüncelerini savunurken "yakıştırmıyorum" ifadesini kullanmaktadır. Bu kendi düşüncelerinde oluşturduğu ve genel olarak toplumun atfettiği roller dışında kalmasından ötürü oluşan düşünce tarzını benimsemesindedir. K1 ise erkeklerin temizlik gibi bir işte beklentileri karşılamayacağı yönünde olumsuz bir genellemeye gitmektedir. K5 ile benzer düşünce yapısına sahip olduğu görülmektedir. K6 ise meslek seçiminde cinsiyet faktörünü devre dışı bırakıp bunun kişisel olarak "kendilerini yetiştirebilmeleri" olarak bakmaktadır.

Soru 6'nın yanıtlarının bir kısmı:

K1: "Tamamen bir eşitlik olmasa da kadınların kesinlikle yer alması gerekiyor. Bugüne kadar olan politikalara, devlet yönetimine bakarsak pek de etkin bir çalışları, eşitlikçi bir tavırları yok. Kadının kadını daha iyi anlayacağını düşünerek kesinlikle yer almalı ve bu desteklenmeli." (kadın öğrenci)

K2: "Kadınlarda siyasete katılmalıdır. Bu katılım siyasi arenaya katma değer sağlayacaktır. Her zaman dediğim gibi yine diyorum bu tür ayrımlardan uzaklaşmak ve cinsiyet gözetmeden kadın veya erkek fark etmeksizin toplumun her alanında beraber sorumluluk alıp yaşamları lazım." (erkek öğrenci)

K4: "Tek bir kadının başkan olarak çok da iyi yöneteceğini düşünmüyorum kadın erkek eşitliğine inanıyorum ama her konuda değil, her anlamda kadınların daha duygusal olduğu bir gerçek. Bu yüzden çok da sağlıklı bir yönetim sağlayacaklarını düşünmüyorum. Milletvekili bakan vs. olabilir ama ülke yönetiminde bir kadının tek başına doğru yönetebileceğini düşünmüyorum." (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu sorunun sorulmasındaki amaç görüşmecilerin düşüncelerini ifade ederken toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirip değerlendirmediklerinin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Görüşmecilerin geneli toplumsal cinsiyet bağlamında

düşünmeden cinsiyet eşitliği çerçevesinde siyasi katılımın gerçekleşmesi yönünde yanıtlar vermişlerdir. K1, yanıtlarında siyasi katılımı bu eşitliğin pek oluşmadığını dile getirirken bunun oluşmasını ve desteklenmesini “kadının kadını daha iyi anlayacağı” şu cümlesi ile ifade etmektedir. K2, diğer tüm yanıtlarında olduğu gibi eşitliği savunan bu konuda da eşitlik anlayışı güttüğünü ifade etmektedir. K3 de sayıca kadınların az olmasını vurgulamaktadır. Ardından kadının başbakan olmasının güzel bir örneği olarak Finlandiya başbakanını örnek göstermektedir. K4, eşitliğin olmasını ister gibi bir ifadeye bulunurken aynı zamanda cinsiyetçi bir söylemde bulunmaktan da kaçınmaz. Eşitlik anlayışı her alanda sağlanmadığı sürece tam anlamıyla bir eşitlikten bahsedilemez. K4, kadınların milletvekili, bakan vs. olarak görebilirken en yüksek mevkide kadını görememektedir. Bunun nedeni olarak da “duygusal olmalarını” önermektedir. Ancak bildiğimiz üzere bu ataerkil söylemden ve düşünce yapısından ayrılmadığını bizlere göstermektedir. K5, bu konudaki ifadesinde ilk önce emin olmayan bir düşünce yapısı ile tereddüt eder haliyle “olabilir” demektedir. Ardından “hatta mükemmel” olur diyerek bir ikilem yaşadığını veya düşüncelerinin bu konuda henüz tam oturmadığını ifade ediyor olabilir. K6 ise siyasi katılımı da eşitlikçi bir yapıyı desteklediğini bildirmektedir.

Soru 7'nin yanıtlarının bir kısmı:

K1: “Kadınların kendi isteği ile yapması gerektiğini ancak dışarıdan baskı varsa yapması kötü. Alışık olmadığımız için erkeklerin öyle görünmesini istemem.” (kadın öğrenci)

K2: “Kadının objeleştirilmesi ile ilgili bir durum bence. Makyaj yapan, estetik yapan kadın daha güzel görülüyor yapmayan ise güzel görünmüyor. Kadının doğal hali toplumda çirkin, ucube, evde kalmış gibi kavramlar ile nitelendiriliyor. Bu nedenle kadınlarda kendilerini bu baskıdan kurtarmak için makyaj, estetik gibi yollara yöneliyor ve bu yüzden toplumun dayatmaları doğru gelmiyor bana.” (erkek öğrenci)

K6: “Kadının kendine ait yapması gereken bakımları olduğu gibi zaten erkeğin de kendine ait yapması gereken bakımlar var illa aynı bakımların yapılması gerekmiyor.” (erkek öğrenci)

Yorumlar: Yöneltilen bu soru ile görüşmecilerin bahsedilen konu ile ilgili kadınlar ve erkekler ile ilgili düşüncelerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu sorunun amacı sadece “bakımlı olma” kavramının değerlendirilmesi değildi. Estetik yapmak ve güzellik algısı konuları da sorulmuştu. Ancak görüşmeciler genel olarak bakımlı olma konusunu ele alarak çerçeveyi daraltmayı seçtiler. Bu noktada müdahale edilmedi. Kimisi bakımlı olmayı kişisel bakım diye düşünerek yorumladı kimisi buna estetik yapmayı da dâhil ederek cevapladı. Kimisi de soruya genel yanıt verdi. K1, böyle bir konuyu kadınların inisiyatifine bağlı olmasını dile getirirken “baskı” sonucu

gerçekleşmesini "kötü" diye değerlendirmektedir. Diğer yandan toplumsal cinsiyetin basmakalıp düşünceleriyle değerlendirdiğini erkeklerde "öyle görünmesini istemem" biçiminde ifade ediyor. Yani cümlelerini değerlendirdiğimizde aslında toplumsal cinsiyet kalıplarından tam olarak ayrılmadığını görebilmekteyiz. K2, "objeleştirme" ifadesini kullanarak toplum tarafından kadınlara atfedilen "güzellik algısını" betimlemektedir. Toplumun kadınların dış görünümünden beklentilerini ve yorumlamasını örneklendirerek cümlesini desteklemektedir. K3, bunun olası sonuçlarını "güzel" diye nitelendirirken toplum baskısını bir tarafa bırakılmasını vurgular ancak bir sonraki cümlesinde bu konuda toplumun erkeklerden de aynı beklentileri duyabilmesini yine "güzel" biçiminde ifade ederek K1'in bu konudaki düşüncelerine kendisinin de sahip olduğunu sergilemektedir. K4, yalnızca bakımlı olma konusunu değerlendirerek her iki taraftan da aynı beklentiyi görmek istediğini ifade eder. K5, kadın ve erkeğin toplumun beklentisi yönünde yapmaması gerektiğini dile getirir. K6, bakımlı olma konusunda kadın ve erkeğin yapması gerekenlerin farklılığını vurgular.

Soru 8'in yanıtlarının bir kısmı:

K3: "Hobiler kişilere özeldir cinsiyete özel değildir." (kadın öğrenci)

K5: "Olabilir, erkek arkadaşımın mesela futbol izlemek hoşuma gider." (kadın öğrenci)

Yorumlar: Bu sorunun sorulması ile hedeflenen hobilerde cinsiyetçilik faktörünün değerlendirilmesidir. Bu değerlendirmeden hareketle katılımcıların geneli hobiler konusunda cinsiyetçi bir düşünceye sahip olmadıklarını dile getirmektedirler. K1, ilgi alanlarında cinsiyetçiliğin yapılmamasını vurgular. K2, her iki cinsiyet üzerinden bunun olabileceğini örneklendirir. K3, bunu bir slogan biçiminde dile getirerek vurgular. K4, toplumun kimi zaman bunu yadırgamasını eleştirir. K5, karşı cinsi ile ortak hobi gerçekleştirme düşüncesini "hoşuma gider" şeklinde ifade ederek destekler. K6 ise bunun absürt bir şey olmadığını toplumda da olduğunu vurgulayarak dile getirir.

Soru 9'un yanıtlarının bir kısmı:

K2: "Kadının cinsel arzusunu dile getirmesi basitlik olarak gözüküyor yani kadın karşı cinse ilgi duyup karşı cins adım atmadan onu baştan çıkarması ya da ilk adımı atması kadını basit yapıyor. Kadınların cinsel arzularını özgürce yaşaması kadının kolay elde edilebileceğinin düşüncesine sokuluyor ataerkil toplumda. Ancak bu doğru değildir her iki tarafta cinsel yaşamda da eşit karşılanmalıdır." (erkek öğrenci)

K4: "Her ne kadar bir erkek bir kadınla birlikte olduğunda sorun olmuyorsa bir kadında istediği erkekle birlikte olabilir. Toplum buna namus çerçevesinde bakıp kadını yargılar, aşığalar ancak namus kadına ait bir kavram değildir." (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu soru ile amaçlanan katılımcıların kadın ve erkekleri cinsel yaşam konusunda ayırtıp ayırtmadıklarını yorumlayabilmektir. K1, eşitlikçi bir düşünceye sahip olunmasını gerektiğini vurgulamaktadır. K2, bu konuda da eşitlikçi bir düşünceye sahip olunması gerektiğini savunur ve ataerkil toplum yapısı içerisinde cinsellik konusunda kadına yaklaşımı açıklayarak doğru olmadığını vurgular. K3, günümüz toplumunda cinselliğin yaşanması konusunda bir eşitliğin olmadığını dile getirirken bunun yanlışlığına da vurgu yapar. K4, cinsiyetler arası karşılaştırma yoluyla örneklendirme yaparak eşitliğin olmasını vurgular. Ataerkil toplumun “namus” kavramını kadına atfetmesine de dikkat çekerek yanlış bulduğunu dile getirir. K5, cinsel yaşantıda kadının “cinsel obje” olarak görülmesine dikkat çekerek yanlış bulduğunu ifade eder. K6, cinsiyetler arası bir farktan kaynaklanmaması gerektiğini düşünür ve 2. sorunun yanıtındaki gibi yani cinsiyet eşitliği hakkındaki düşüncelerine benzer bir biçimde kişilikle alakalı olduğu yorumu yapar.

Soru 10'nun yanıtları:

K1: “Şuanda da sadece kadınların yapması kadar erkeklerin yapması da kötü. Eşit yapılmalı.” (kadın öğrenci)

K2: “Nasıl ki bu durum kadına tek yüklenmesi yanlış olarak görüyorsak aynı şekil erkeğe de yüklenmesi yanlış. Daha doğrusu bu tür işlerin cinsiyete bağlı kalınarak yapılması yanlıştır.” (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu sorunun sorulmasındaki amaç özel alandaki roller ile ilgili katılımcıların fikirlerini öğrenmektir. Görüşmecilerin bu konu hakkındaki genel fikirleri birbirine benzer niteliktedir. Özel alanda yapılan işlerin yani ev işlerinin ve çocuk bakımı gibi işlerin cinsiyet eşitliği çerçevesinde eşit bir paylaşım ile yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. K1, K3 ve K5, toplumun genel yapısına dikkat çekerek bunu açıklarken; K2 ve K4, empati kurarak bunu örnekleyerek desteklerken; K6 ise “görev dağılımına” dikkat çekmektedir.

Soru 11'in yanıtlarının bir kısmı:

K1: “Erkeklerin bilinçlenmesi açısından önemli bir film.” (kadın öğrenci)

K2: “Olmadı çünkü feminist ve maskülist bir bireyim çok da değişen bir şey olmadı.” (erkek öğrenci)

K6: “Düşüncelerimi etkileyecek bir film değildi.” (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu soru ile amaç filmin içeriğinin anlaşılıp anlaşılmadığını, farkındalık kazanımının sağlanıp sağlanmadığını değerlendirmektir. K1, “erkeklerin bilinçlenmesi” ifadesini kullanarak erkeklerin kadınlara davranış biçiminin doğru olmadığını, bu noktada bilinçlenmeleri gerektiğini ifade etmektedir. K2, kendisinin zaten bunun

farkında olduğunu, filmde verilen mesajlara daha öncesinde de sahip olduğunu belirtirken "feminist ve maskülist bir bireyim" diyerek açıklamaktadır. K2'nin cinsiyetinin erkek ve bölümünün ilahiyat olması göz önünde bulundurulurken asıl önemli olanın kişinin kendisini bilgilendirme, farkındalık kazandırma olduğunun güzel bir örneği olduğu yorumunu yapma gerekliliği doğuruyor bizlere. K3, zaten filmin vermek istediği düşünce tarzı ile kendi düşüncelerini benzer bulduğunu ifade eder ve olumlu eleştiride bulunur. K4, "aksi bir düşüncem" diye nitelendirdiği, filmin yansıtmak istediği eşitlikçi düzenin varlığının gerekliliği konusundaki mesajı ima ettiği görülmektedir. Ancak kendisinde bu farkındalığın artmasını ve empatinin gelişmesini "daha iyi" bulduğunu da dile getirmektedir. K5, filme olumlu eleştiri yaparken diğer yandan yaşadığı toplumu olumsuz yönde eleştirmektedir veya daha önceki yanıtlarına bakacak olursak aslında kendisinin düşünce yapısına uymadığını görebiliriz. K6, bundan önceki birkaç yanıtında olduğu gibi düşüncelerini tekrar net bir üslup ile dile getirmiştir. "Etkilenmeme" kelimesini kullanırken düşüncelerinin değişmediğini ifade etmektedir.

Soru 12'nin yanıtlarının bir kısmı:

K4: "Çevremdekilere öneririm. Çünkü kadın ve erkek eşitliğine inanmaları için iyi bir film olur." (erkek öğrenci)

K5: "Öneririm ancak izlemekten çok hoşnut olacaklarını düşünmüyorum çünkü abartılı sahneler bulunmakta." (kadın öğrenci)

K6: "Hayır. Amacının dışına çıktığı verilmek istenen mesajdan çok saçmalıklarıyla ön plana çıkan bir film." (erkek öğrenci)

Yorumlar: Bu soru ile amaç katılımcıların film hakkındaki genel fikirlerini öğrenmektir. K6 dışında diğer öğrenciler filmi önerebileceğini ifade etmektedir. K6, önermeyeceğini "hayır" diyerek net bir biçimde dile getirmektedir. Sebebini ise "amacının dışına çıktığı" ve "saçmalıklarıyla ön plana çıktığı" şeklinde ifade eder. Bunları ifade ederken eleştirici bir tutuma sahiptir, aslında tam olarak nedenini açıklamadan olumsuz bir biçimde eleştirmektedir. Bunun nedeni filmin kendisini rahatsız eden içerikler ve mesajlar taşıması olabilir. Kendisinin çoğu yanıtta dikkat çektiği gibi "kişisel, şahsiyet" yorumlarının dışına çıkan toplumun genel erkek ve kadın yapısını işlediğinden olabilir. K1, filmin yapılış amacına ulaştığını gösteren bir ifade ile "farkındalık açısından" diyerek önerebileceğini belirtmektedir. K2, filmi önermesindeki nedenini açıkça kendi görüşleriyle destekler nitelikte ifade eder. Tam olarak filmin ulaşmak istediği, izleyici üzerinde bırakmak istediği etkiyi yakalayabilmiştir. K2'nin "komediye andıran" ancak "kamu spotu" biçiminde yorumladığı filmin, içeriğini çok iyi anladığını görmekteyiz. K3 de "farkındalık" diyerek ortak temayı yakaladığını göstermektedir. K4, "farkındalık" kelimesine eş değer "kadın ve erkek eşitliğine inanmaları" ifadesi ile açıklar ve aynı zamanda bir temenniden bahseder.

K5 ise önerebileceğini söyler ancak K6 gibi olumsuz eleştiride bulunarak “abartılı sahneler” bulunduğunu dile getirmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın hedefi doğrultusunda toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında odak grup görüşmesi yapılarak elde edilen verilerin içerik analizi tamamlanıp yorumlanması yapıldıktan sonra tüm sonuçların alan taraması sonucu karşılaştırılmasına, değerlendirilmesine ve yorumlanmasına yer verilecektir.

Bu çalışmada 2.soruda görüşmecilere toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili düşünceleri sorulmuştur. Verilen yanıtlarda genel olarak cinsiyet eşitliğinin henüz tam olarak sağlanmadığı, sağlanması yönünde fikirler ifade edilmiştir. Yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde; kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde erkeklere kıyasla daha fazla olumsuzluk yaşadıkları belirtilmektedir (Ovseiko, Chapple, Edmunds & Zieblend, 2017; Akkuş, Akalın, Parlak ve Direktör, 2018). Esen ve diğerlerinin (2017) de üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının saptanmasına yönelik yaptıkları araştırmalarda kadın öğrencilerin cinsiyete yönelik fikirlerinin erkek öğrencilere kıyasla daha fazla eşitlikçi olduğunu ortaya çıkarılmıştır. Benzer çalışma bulgularına Daşlı (2019) da kendi çalışmasında varmıştır; kadın ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduklarını ancak kadınların, erkeklere göre daha eşitlikçi tutum ve rollere sahip olduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin yaşadıkları toplumda toplumsal cinsiyetler arasında eşitsizlik olduğunu ve bu eşitsizliğin genel olarak Türk toplum yapısından kaynaklandığını belirtmektedir. Dünya Ekonomik Forumu (WEF), 2020 Cinsiyet Eşitliği Raporu’nu yayınlamıştır. Bu raporun kapsamında kadınların ekonomik katılımı, fırsat eşitliği, sağlık ve eğitim gibi imkânları ile kadınların siyasi güçlendirilmesi gibi konular yer almıştır. Raporda toplamda 153 ülkenin sıralamasına yer verilmiştir. Raporda cinsiyet eşitliği en fazla ülkeler ilk sıralarda yer alırken Türkiye bu sıralamada 130. sırada yer bulmuştur. Kadınların toplum içerisindeki konumuna bakıldığında uğradıkları eşitsizliklerin asıl nedenini en derinde yer alan ve varlığını sürdürmeye devam eden toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve kadınlık olgusu oluşturmaktadır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından sunulan rapora göre, üye ülkeler arasında kadınların iş gücüne katılım oranının en düşük olduğu ülkelerin Türkiye olduğu belirtilmektedir. 2017 rakamları baz alındığında kadınların iş gücüne katılım oranının Türkiye’de %33,6 olduğu ve Türkiye’de kadınların 1990 yılında iş gücüne katılım oranlarının ise %34,2 olarak ortaya koyulmuştur. Bu bize gösteriyor ki Türkiye’de kadınların iş gücüne katılım oranlarının 1990 yılına kıyasla düşüşe geçmiştir. Şüphesiz ki bu oranlarda payı olan geleneksel toplumsal aile yapısında söz sahibi erkeğin kadının, kamusal alanda yer almamasında etkinlik sağlamaktadır. TÜİK (2019) verilerine göre Türkiye’de 15 yaş üzeri kadınların iş gücüne katılım oranı

%34,6 iken erkeklerin %72'dir. 15-24 yaş arası kadınların %32,8'i ise ne eğitimde ne de istihdam da yer alıyor. Flowers (2010), toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını kamu ve özel alanlardaki eşitlik kavramı ile tanımlamaktadır. Bu tanımdan hareketle ve yukarıdaki veriler incelendiğinde üzülecek belirtmek gerekirse ülkemizde eşitlik kavramı iç açıcı görülmemektedir. Bu çalışmanın da 5.sorusunda meslek seçiminde cinsiyet faktörünün nasıl değerlendirildiği sorulmuştur. Görüşmecilerin çoğunluğu meslek seçiminde eşitliği savunur bir kısmı meslek seçiminde cinsiyet ayrımcılığı yapmıştır. Üniversite öğrencisi olan iki bireyin cinsiyetçi yaklaşımına sahip bireyler maalesef ki ülkemizde çok daha fazladır ve yalnızca mesleki cinsiyet ayrımcılığı değil yukarıdaki verilerde de gösterildiği gibi istihdamda dahi çok düşük oranlarla yer bulmaktadırlar.

Bu çalışmanın 10.sorusunda, ev işleri ve çocukların bakımı ile ilgili özel alandaki görev dağılımının değerlendirilmesine ilişkin fikirler sorulmuştur. Görüşmecilerin geneli eşit bir görev dağılımını savunmuştur. Ancak geleneksel toplumsal yapı içerisinde ev işlerinin sorumluluğu kadına atfedilmektedir. Esen ve diğerlerinin (2017) yaptığı çalışmada da kadınların %13'ü, erkeklerin ise yaklaşık 1/3'ü kadınların çalışma hayatının ev işlerini aksattığı yönünde düşüncelere sahip olduklarını göstermiştir. Bu saptamalar incelendiğinde kadınların erkeklere oranla daha fazla ev işlerinin sorumluluğunu benimsediklerini görmekteyiz. Özçatal (2011) da yaptığı çalışmada evli kadınların neredeyse tümünün ev işlerini yapmada kocalarından hiçbir yardım almadan kendi başlarına yaptıklarını ortaya çıkarmıştır.

21. yüz yılda dahi kadının siyasal katılımı henüz erkeklerle eşit bir düzeye ulaşamamıştır. Özellikle seçilme hakkında faydalanma ve siyasal karar mekanizmalarında yer edinme hususunda cinsiyetler arası eşitsizlik açıkça varlığını sürdürmekte ve kadınlar erkeklerin çok gerisinde bırakılmaktadır (Gökçim, 2008). Bu nedenlerden ötürü kadınların yönetime katılma konusu üzerine cinsiyetler arası eşitsizlik sorunu gündeme gelmektedir. Bu nedenle çalışmanın 6.sorusunda kadınların siyasi yaşama katılımı ile ilgili fikirleri sorulmuştur. Görüşmecilerin geneli pek bir eşitlik olmadığını belirtirken eşitliğin olması gerektiğini de vurgulamaktadırlar. Siyasi alanda eşitliğin olmadığına yönelik TÜİK (2019) verilerini incelediğimizde cinsiyete göre meclisteki temsil oranı; %82,7 ile erkekler oluştururken kadınların yalnızca %17,3'lük bir paya sahip oldukları görülmektedir. K1'in yanıtları incelendiğinde "kadının kadını daha iyi anlayacağı" yönünde fikirlerini ifade etmiştir. Gökçim (2008) de kadınların siyasal platformlarda eksik temsilinin diğer bir olumsuz sonucu olarak kadın statüsü konusunun ortaya çıktığını, kadının bulunmadığı karar mecralarında kadın sorunlarına duyarlılık gerektiği kadar oluşmadığını, sorunlarının da farkına varılmadığını bu nedenle de kadının statüsünü yükseltecek etkili bir çözüme ulaşamadığını ifade etmektedir. Görüşmecilerden erkek olan üniversite öğrencisinin yanıtları incelendiğinde ise "kadının tek başına doğru yönetemeyeceği" buna neden olarak da "kadının duygusal olduğu" gerekçesini ifade etmiştir.

Kadınların medya unsurunda ikincil bir konumda sergilenmesi olumsuz bir imaj oluşturmaktadır. MEDİZ, kadınların medyada arka sayfa güzeli, mağdur, cinsel nesne, zayıf, namus simgesi, kutsal ana biçiminde erkeğe bağımlı ve ikinci sınıf olarak temsil edilmesinin yalnızca kadınların değil toplumun bir sorunu olduğunu belirtmektedirler (Erdoğan, 2011, s.88). Yapılan alan araştırmasında da buna benzer birçok bulguya rastlanılmıştır. Araştırmanın yöntemini belirleyen odak grup görüşmesi ile görüşmecilere önceden belirlenen soruların sorulması, izletilen “Ben Senin Bildiğin Erkeklerde Değilim” adlı filmin ardından gerçekleşmiştir. Bu filmin seçilmesindeki amaç ise toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlar üzerinde oluşturduğu baskı, sınırlandırma, önyargı, ayrımcılık ve eşitsizlik gibi olguların paralel evren perspektifinden komedi tarzından aktarılmasıdır. Tam tersine dönmüş bir dünya düzeninde tüm ayrımcılık ve cinsiyetçiliğe uğrayan taraf erkekler olmuş olsaydı neler olurdu, erkekler bu durumu nasıl karşılardı biçiminde empati kurmaya yönelten bir film olmuştur. Bu türdeki filmlerin medyada neredeyse yok denecek kadar az olması bu tür filmlerin daha fazla yapılması, yalnızca film değil aslında medyada yansıtılan kadın cinsiyetinin daha doğru, cinsiyetçi bir tutum gütmeyen, toplumsal cinsiyet rollerinden, atıflarından daha arınmış bir biçimde eşitlikçiliği savunup sergileyen haliyle sunulması önem arz etmektedir.

UNDP (2020), dünya nüfusunun %90'ının kadınlara yönelik ön yargı beslediklerini bildirdi. Görüldüğü üzere bu oran çok fazladır ve utanç vericidir. Kadınlara yönelik eşitlikçi bir tutum sergilenmediği sürece değil ülkemiz dünya genelinde bir bütünlüğün sağlanması, daha gelişmiş, daha mutlu yarınların gelmesi olası görünmez. Daha eşitlikçi bir yapıya gelmenin ön şartlarından birisi önce kendimizin bilinçlenmesi ardından çevremizdekileri bilinçlendirmektir. Bu konuya daha fazla önem vermek, daha çok çalışmalar yapmak, kadın sorununu daha çok yansıtmak ben ve değerli meslek grubumun en önemli amacı olmalıdır. Bu çalışmanın daha geniş kitleler üzerinde, soru yelpazesi genişletilerek, farklı bakış açıları kazandırmak adına geliştirebilmesi önerilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar/References

Akkuş, E. , Akalın, M. , Parlak, H. & Direktör, C. (2018). Acceptance of couple violence and gender equality/ Toplumsal cinsiyet eşitliği ve çiftler arası şiddet kabul düzeyinin incelenmesi. *Gender & Cultural Studies*, 13.

- Akyol, K. P. (2010). Küreselleşen moda bağlamında Blucin kültürü üzerine bir araştırma. *Milli Folklor Dergisi*, 22(86). Erişim: <http://www.millifolklor.com>
- Berktaş, F. (2004). Kadınların insan haklarının gelişimi ve Türkiye. *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları*, 7(1).
- Büyükbaykal, C. I. (2011). Medyada kadın olgusu. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi/ Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (28).
- Connell, R. W. (2016). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar* (2.Baskı). (Çev. C. Soydemir), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çıtak, A. (2008). Kadınların çalışmasına yönelik tutum: cinsiyet, cinsiyet rolü ve sosyoekonomik düzeye göre bir karşılaştırma. *Unpublished Master Thesis Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı*.
- Çokluk, Ö. , Yılmaz, K. Ve Oğuz, E. (2011). Nitel görüşme yöntemi: odak grup görüşmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1): 95-107
- Daşlı, Y. (2019). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların belirlenmesi üzerine bir alan araştırması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 364-385.
- Donovan, J. (2015). *Feminist Teori* (10.Baskı). (Çev. A. Bora ve diğerleri), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dökmen, Z. Y. (2014). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Eleonore, D. (Yapımcı) & Pouriat, E. (Yönetmen) (2018). *Je nu suis pas un homme kolay*. Fransa: Netflix
- Erdoğan, İ. (2007). *Pozitivist metodoloji: bilimsel araştırma tasarımı, istatistiksel yöntemler, analiz ve yorum* (2.Baskı). Ankara: Erk.
- Esen, E. , Soylu, Y. , Siyez, D. M. ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının, toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E- Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 46-63.
- Freud, S. (2020). *Kadın cinselliği üzerine*, (Çev. S. C. Gülsay). İstanbul: Roman Yayınları.
- Gencil-Bek, Mine ve M. Binark. (2000). Medya ve cinsiyetçilik. KADER için Eğitim El Kitabı. Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Girgin Büyükbayraktar, Ç.(2018). Kadınların günlük hayattaki iletişim engelleri: nitel bir çalışma. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (29), 141-160.
- Güldü, Ö. ve Kart, M. E. (2009). Toplumsal cinsiyet rolleri ve siyasal tutumlar: sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(3): 97-116.
- Gümüş, Ö. D. (2006). Toplumsal cinsiyet sosyalleşmesine ilişkin kuramlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, (38): 92.
- Güzel, E. (2013). Güzellik dayatması altında tüketim nesnesine dönüşen kadın. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 4(7).
- Johnston, Claire. "Women's Cinema as Counter-Cinema" in *Feminism and Film*, ed. E. Ann Kaplan (Oxford: Oxford University Press, 2000), 22-33.
- Karakoç, E., Tanır Levendeli, Ş. (2021). Sinemada Cinsiyetçi Ötekileştirmeye Ableizm Penceresinden Bakmak: Zeki Demirkubuz Sinemasında Ableist Temsil. *Sinefilozofi Dergisi*, Özel Sayı (3), 388-409. <https://doi.org/10.31122/sinefilozofi.871146>
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma Yöntemi* (12.baskı). Ankara: Nobel.
- Kaşdarma, E. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: sosyo-psikolojik unsurlar ve toplum sistemi meşrulaştırma kuramı ekseninde bir analiz. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 2438-2460.

- Keskin, F. ve Ulsan, A. (2016). Kadının toplumsal inşasına yönelik kuramsal yaklaşımlara dair bir değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (26), 47-68.
- Kümbetoğlu, B. (2005). Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Lupton, D. (2002). *Duygusal Yaşantı*, (Çev. M. Cemal), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Mazlum, A. R. (2020). Mekânsal açıdan sinemada kadın temsili: suffragette (diren!) Filminin feminist bir eleştirisi. *ESAM Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 151-172.
- Midilli, S. (2016). Fransız yeni dalga sinemasının eril üretim ortamında bir kadın yönetmen: agnès varda ve sineması. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 1(2), 216-224.
- Mulvey, L. (2012). 'Görsel Haz ve Anlatı Sineması'. çev. Esin Soğancılar. Der. Ahu Antmen. Sanat Cinsiyet içinde. (277-297). İletişim Yayınları. İstanbul
- OECD. (2019). Kadınların İş Gücüne Katılım Oranları. <http://tr.euronews.com/2019/03/08/oecd-de-kadınların-is-gucune-katılım-oranının-en-dusuk-oldugu-ulke-turkiye> (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2020).
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 21-39.
- Özveri, D. (2009). Feminist teorinin gelişim sürecinde uluslararası ilişkilere bakışı üzerine kısa bir değerlendirme. H. Çomak (Ed.). *Uluslararası İlişkilere Giriş: Teorik bakış* (1.Basım). Kocaeli: Umutepe Yayınları.
- Sayın, U. (2007). Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynler ile normal gelişim gösteren çouğa sahip ebeveynlerin 7-15 yaş arası çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerine yaklaşım ve görüşlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sayılığıl, F. (2016). *Toplumsal cinsiyet tartışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Scott, J. W. (2007). Toplumsal cinsiyet: faydalı bir tarihsel analiz kategorisi, (Çev. A. Tunç Kılıç), İstanbul: Angora Kitaplığı.
- Sevim, A. (2005). *Feminizm*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Silkü, H. A. (2010). Medyada kadının temsili. 21.Yüzyıl eşliğinde kadınlar: değişim ve güçlenme (cilt IV) içinde . İzmir :Uluslararası Multidisipliner Kadın Kongresi.
- Smelik, Anneke. "Feminist Film Theory: Feminist Criticism of Film." *The Feminist eZine* (2014) <http://www.feministezine.com/feminist/film/Feminist-Film-Theory.html>, (son erişim 20 Haziran, 2015).
- Şahsuvaroğlu, T. ve Ekşi, H. (2008). Odak grup görüşmeleri ve sosyal temsiller kuramı.
- Tanili, S. (2004). *Dünyayı değiştiren on yıl*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Tekeli, Ş. (1982). *Kadınlar ve siyasal-toplumsal hayat*. İstanbul: Birikim Yayınları.
- Topuz, S. K. Ve Erkanlı, H. (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi. *Alternatif Politika*, 8(2).
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Cinsiyete Göre İstihdam Oranı http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2020)
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Cinsiyete Göre Meclisteki Temsil Oranı http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2020)
- UNDP. (2020). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Norm Endeksi <http://www.undp.org/> (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2020).
- Ünlü, S. (2001). Psikoloji, *Anadolu Üniversitesi Yayınları*, Yayın No. 1288.

- Vargel Pehlivan, P. (2017). Toplumsal cinsiyet bağlamında kuramsal yaklaşımlar: bir literatür taraması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 497-521.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı, *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- WEF. (2020). Cinsiyet Eşitliği Raporu http://stk.bilgi.edu.tr/docs/berktay_std_7.pdf. (Erişim tarihi: 30 Nisan 2020).
- Wikipedia. (2020). I Am Not An Easy Man https://en.wikipedia.org/wiki/I_Am_Not_an_Easy_Man (Erişim tarihi: 30 Nisan 2020).
- Yaşar, M. R. (2007). Depresyonun kadınlaşması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (2), 251-281.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6.Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yüksel, Ö. (2013). Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri. *Mater's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

